

БОУАӨЯ-ны Хүрээлэн буй орчны бодлого
зохицуулалтын газрын дарга

/ Г. Энхмөнх /

Зөвшөөрч, хэрэгжүүлэх үүрэг хүлээсэн:
“Монцемент Билдинг Материалс” ХХК-ийн
Үйл ажиллагаа эрхэлсэн захирал

/Ц.Халиун/

**ДОРНОГОВЬ АЙМГИЙН ӨРГӨН СУМЫН
НУТАГТ ОРШИХ “СЭНЖИТ ХУДАГ” ШОХОЙН
ЧУЛУУ, ЦАХИУРЛАГ ЗАНАРЫН ОРДЫГ ИЛ
АРГААР АШИГЛАХ, ЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭРЛЭХ
ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ДУГААР: MV-013681
ААН-ИЙН РЕГИСТРИЙН ДУГААР : МОНЦЕМЕНТ БИЛДИНГ МАТЕРИАЛС ХХК- 5106567

Хянасан:

БОУАӨЯ-ны ХБОБЗГ-ын мэргэжилтэн

/ /

Тайлан гаргасан:

“Монцемент Билдинг Материалс” ХХК -ийн
Байгаль орчны мэргэжилтэн

/Т.Октябрь /

Улаанбаатар хот

2025 он

ГАРЧИГ

1.1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн талаар мэдээлэл.....	4
Төслийн талбай орших газрын засаг, захиргааны харьяалал	4
Дэд бүтэц, зам харилцаа.....	4
Төсөл хэрэгжиж буй газрын байгаль орчны төлөв байдал.....	5
Үйлдвэрлэл, уул уурхайн үйл ажиллагааны тухай мэдээлэл	6
2. 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХАМГААЛАХ ТАЙЛАН.....	8
3. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЙЛАН.....	9
3.1 Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах	9
3.2 Хөрсөн бүрхэвчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах.....	9
3.3 Усны нөөц, чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах	10
3.4 Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах.....	10
3.5 Шимт хөрс хуулалт хадгалалт.....	10
4. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТАЙЛАН.....	28
5. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЙЛАН	35
6. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЙЛАН.....	40
7. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ ТАЙЛАН	40
8. ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТАЙЛАН.....	43
9. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТАЙЛАН	49
10. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТАЙЛАН	54
11. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	64
УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТАЙЛАН	69
БОМТ-ӨӨГ СОНИРХОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ, ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ ХУВААРЬ	74
АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ	78
ХАВСРАЛТУУД	79

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Төслийн нэр:	Сэнжит худаг шохойн чулуун ордыг ил аргаар ашиглах төсөл
Төслийн хүчин чадал:	Жилд 1.3 сая тонн шохойн чулуу олборлох хүчин чадалтай
Байршил:	Дорноговь аймаг Өргөн сум
Хаяг:	Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, Автозамчдын гудамж, Монполимет Комплекс.
Хариуцах хүн:	Байгаль орчны мэргэжилтэн Т.Октябрь. Утас: 99045481
БОННУ хийсэн	“Өндөрхаан трейд” ХХК
ААН-ийн нэр	
Батлуулсан огноо:	2021 он

Хүснэгт 1. Уулын ажлын тоо мэдээ

СЭНЖИТ ХУДГИЙН ШОХОЙН ЧУЛУУНЫ УУРХАЙН 2025 ОНЫ УУЛЫН АЖЛЫН ТАЙЛАН		
Уурхайгаас олборлох түүхий эд	Түүхий эд	Нийт
	Нийт шохойн чулуу, Эзэлхүүн мян.м3	445.1
	Шимт хөрс Талбай /га/ Эзэлхүүн / мян.м3/	0.3 1750
	Нийт уулын цул /мян.м3/	862.06

2025 оны 10 сарын сүүлийн байдлаар

1.1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн талаар мэдээлэл

“Сэнжит худаг” -ийн шохойн чулууны ордын тусгай MV-013681 тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч “МОНЦЕМЕНТ БИЛДИНГ МАТЕРИАЛС” ХХК нь “Монполимет” группын охин компани бөгөөд 2012 онд Дорноговь аймгийн Өргөн сумын нутагт орших “Сэнжит худаг”-ийн шохойн чулууны ордыг ашиглах техник-эдийн засгийн үндэслэлийг боловсруулж ордын бодитой (В) зэргийн бүх нөөцийг нийт 123.1 сая.тн шохойн чулуу байна гэж Монгол Улсын Эрдэс Баялгийн Мэргэжлийн Зөвлөлөөр батлуулсан. Энэхүү төслөөр ашиглалтын эхний 20 жилийн хугацаанд 1.9 сая.м³ хөрс хуулж, 24.8 сая.тн шохойн чулуу олборлоно.

1.2. Төсөл хэрэгжиж буй нутгийн байгаль орчин, эдийн засгийн төлөв байдлын товч танилцуулга

Төслийн талбай орших газрын засаг, захиргааны харьяалал

Төслийн талбай нь Улаанбаатар хотоос зүүн урд зүгт 500 орчим км, Дорноговь аймгийн төвөөс 60 км, Өргөн сумын төвөөс зүүн тийш 3 км-т байрлана. Улаанбаатар Замын-Үүдийн төв магистрал төмөр зам, авто замаас зүүн тийш шороон замаар холбогдсон.

Хүснэгт 2. Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн талбайн булангийн цэгүүдийн солбилцол

Талбайн дугаар, хэмжээ (га)	Булангийн цэгийн дугаар	Солбилцолууд	
		Х	Ү
MV-13681 458.44 га	1	110° 48' 15''	44° 44' 10''
	2	110° 49' 50''	44° 44' 10''
	3	110° 49' 50''	44° 42' 55''
	4	110° 48' 15''	44° 42' 55''

Дэд бүтэц, зам харилцаа

Хүн амын байршил сийрэг 1 ам.км талбайд 0.4 хүн оногдоно. Нутгийн оршин суугчид нь халхчууд байх бөгөөд олонхи нь мал аж ахуй эрхлэж нүүдлийн соёл иргэншлэлээр амьдардаг. Сумын төвд оршин суугчид нь уул-уурхайн жижиг үйлдвэрүүд, төмөр замын өртөө болон орон нутгын захиргаа, үйлчилгээний нэгдэл, соёл үйлчилгээний байгууллагуудад ажилладаг.

Төслийн талбай нь ой мод байхгүй учраас барилгын болон бусад өргөн хэрэглээний модон материалыг эх орны хойд хэсгээс эсвэл хятад улсаас төмөр замаар тээвэрлэн авчирдаг. Үйлдвэрийн ба ахуйн хэрэглээний нүүрсийг Налайх, Таван толгой, Багануурын уурхайгаас татаж ашиглана. Өргөн сумын төвөөс баруун тийш 53 км зайтай Түшлэгийн, 38 км зайтай Хамарын хурлын нүүрсний ордууд байдаг боловч одоогоор ашиглагдаагүй байна. Сумын төв, хайлуур жоншны уурхай, төмөр замын 43-р зөрлөг нь Сайншанд хотоос 380 вольтын өндөр хүчдэлийн шугамаар цахилгаан эрчим хүчээр хангагддаг.

Амьтан судлал: Төв Азийн говь цөлийн бүсийн араатан амьтан, өвсөн тэжээлтэн, мэрэгчид, шавьж, хэвлээр явагчид, жигүүртэн зэрэг амьтад амьдардаг. Үүний дотор араатан амьтаны бүлгээс үнэг, хярс, хааяа чоно, өвсөн тэжээлтнээс туулай, хар сүүлт, цагаан зээр, уулархаг газраар цөөн тооны аргал, угалз, мэргэчидээс төрөл бүрийн хулгана, алаг даахай, хэвлээр явагчидаас могой, янз бүрийн гүрвэлүүд, жигүүртнээс сар, талын бүргэд, харцага, болжмор, ногтруу, шаазгай, хэрээ болон олон төрлийн шавьжууд дайралдана.

Үйлдвэрлэл, уул уурхайн үйл ажиллагааны тухай мэдээлэл

Ордын нийт бодитой болон боломжтой /В+С/ зэргийн нөөцийг 249.40 сая.тн-оор АМГ-ын даргын 2012 оны 08 сарын 27-ны 494-р тушаалын дагуу Ашигт малтмалын улсын нэгдсэн тоо бүртгэлд бүртгүүлжээ.

Ордын нийт бодитой /В/ зэргийн нөөцийг ил аргаар 1.3 сая.тн/жил-н хүчин чадлаар ашиглахад орд ашиглалтын хугацаа 90.4 жил гарах ба 2019 онд Гложекс ХХК-ниар орд ашиглалтын эхний 20 жилийн олборлолт, үйлдвэрлэлийн төлөвлөгөө, дэд бүтцийн шийдэл, эдийн засгийн тооцоололлыг тусгасан ТЭЗҮ хийгдсэн.

Ил уурхайн жилийн хүчин чадал 1.3 сая.тн байна. Төслийн хугацаанд нийт 24.59 сая.тн шохойн чулуу олборлож, 1.9 сая.м³ хөрс хуулна.

“Монцемент Билдинг Материалс” ХХК нь Сэнжит худгийн шохойн чулууны ордыг түшиглэн жилд 1 сая тонн цемент үйлдвэрлэх “Монцемент” төслийг амжилттай хэрэгжүүлж байна. Цементийн үйлдвэрийн эхний цементийн шугам 2015 оны 08 сарын 13-нд ашиглалтанд орж ажиллаж эхэлсэн.

Техник, тоног төхөөрөмж

Тус уурхайд өрөмдлөгийн ажилд 102-300 мм диаметр бүхий өрмийн хошуутай Ханжин /Hanjin/ фирмийн Р4000 загварын 490 кВт-ын хөдөлгүүрийн чадалтай өрмийн машин, хөрс хуулалтын ажилд 1.3 м³ утгуурын багтаамжтай САТ фирмийн 329 загварын экскаватор, шохойн чулуу олборлолтонд 5.0 м³ утгууртай ОХУ-ын ЭКГ-5А загварын шууд утгуурт цахилгаан экскаватор, хөрс тээвэрлэлтийн ажилд 36 тн даацтай САТ фирмийн 769D загварын автосамосвал, шохойн чулуу тээвэрлэх ажилд 50 тн даацтай БНХАУ-ын HOWO ZZ50W загварын автосамосвал, хөрсний овоолгод асгац түрэх, тэсэлгээгээр үүсэх нурлын хормой шуух, зам талбай тэгшлэх ажилд САТ фирмийн D7R загварын бульдозер ажиллана. Ил уурхайн туслах ажилд зам тэгшилж засах автогрейдер, зам усалгааны, түлш цэнэглэгч зэрэг автомашинууд зэрэгнийг үйлдвэрлэлийн 10 ш техник, тоног төхөөрөмж ажиллана.

Ил уурхайн ашиглалтын систем

Гадаад овоолготой автотээвэртэй ашиглалтын системээр үйл ажиллагаагаа явуулдаг. Хөрс хуулалтын ажил хийхээс өмнө шимт хөрсийг 0.2-0.4 метрийн зузаантайгаар D7R бульдозероор түрж овоолох ба САТ-329 экскаватороор SHACMAN-F2000 автосамосвалуудын хослолоор ачиж шимт хөрсний овоолгод буулгана.

Хөрс хуулахад САТ-329 экскаватор - 1 ш, SHACMAN-F2000 - 2ш маркын автосамосвалаар, шохойн чулуу олборлоход ЭКГ5А- 1ш маркын экскаватор, САТ770 автосамосвал - 2 ш, SHACMAN - F2000 маркын автосамосвал -1 ш хослуулан ашиглахаар төлөвлөж байна.

Ашиглалтын явцад ажлын талбай засах, овоолго тэгшлэх болон зам засах ажилд САТ-D7R маркын бульдозер, SEM-919 маркын автогрейдер ашиглана. Ачилт хийх үед “ХАБЭА хууль, ХАБЭА менежментийн систем, холбогдох журам зааварыг чанд баримтлан зөвхөн

тэвшин талаас нь ачилт хийж гүйцэтгэнэ. Автосамосвалд ачиж дуусмагц экскаваторын машинч, оператор сигналаар дохио өгөх мөн давхар радио станцаар тодорхой хэлж ачилт дууссаныг мэдэгдэнэ. Автосамосвалд хөрс болон хүдэр ачих үед ачааны тогтвортой байдлыг сайтар хангаж ачилтыг хийж гүйцэтгэнэ. Ачаатай машин нь овоолгын талбайд очсоны дараа тогтоосон байрлал, өндөржилтийн дагуу асгалт хийнэ.

Овоолгын захад буулгалт хийж байгаа авто машиныг доош гулсаж унахаас сэргийлэн овоолгын талбайн захаар 1 м хүртэл өндөртэй хамгаалалтын далан үлдээж бульдозероор түрэлт хийнэ.

Ил уурхайн өрөмдлөг

“Сэнжит худаг” ил уурхайн шохойн чулууны өрөмдлөгийн ажилд мөн шаардлага гарсан үед цахиурлаг занар, хөрсний өрөмдлөгт 2020 онд ашиглалтанд орсон СБШ-250 цахилгаан өрмийн машин ажиллахаар төлөвлөсөн

Ил уурхайн тэсэлгээ

Шохойн чулуу, цахиурлаг занарын уурхайн тэсэлгээний ажилд энгийн тэсрэх бодис анфо хэрэглэнэ. Тэсэлгээний ажлын тооцоог бутлагдлын дундаж хэмжээг хангах болон ил уурхайн тэсэлгээ хийх доголын өндрийн нөхцөлөөр тус тус харгалзан тооцсон доорх аргачлалаар тооцсон ба уурхайд ашиглах СБШ-250 цахилгаан өрмийн машины өрөмдөх цооногийн диаметр 250мм байна. Тус уурхайд өрөмдлөг тэсэлгээ хийж хөрс хуулалт болон олборлолтын ажил явагддаг.

2. 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХАМГААЛАХ ТАЙЛАН

2025 оны байгаль орчныг менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа төслийн БОННУ тайлан болон тус тайланд тусгасан ОХШХ-г үндэслэн байгаль орчныг хамгаалах талаар авах удирдлага зохион байгуулалтын болон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ авах юм.

Бид төслийн үйл ажиллагаанаас хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг байж болох хамгийн бага хэмжээнд байлгахыг эрмэлзсэн бөгөөд байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг тогтмол хянаж ажилласан.

“Монцемент билдинг материалс” ХХК -ийн “Сэнжит худаг” шохойн чулуу, цахиурлаг занарын ордыг ил аргаар ашиглах, цемент үйлдвэрлэх төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн биелэлтийн тайланг хэрэгжүүлэхэд 50’692’000 төгрөгийг зарцуулсан.

Хүснэгт 3. 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан

Д/д	Бүрэлдэхүүн хэсгүүд	Төсөв /мян.т/	Тайлбар
1.	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний тайлан	9700.0	
2.	Нөхөн сэргээлтийн тайлан	12792.0	
3.	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний тайлан	10500.0	
4.	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний тайлан	-	ҮА хэрэгжүүлэхгүй.
5.	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний тайлан	200.0	
6.	Осол, эрсдэлийн менежментийн тайлан	1750.0	
7.	Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн тайлан	1950.0	
8.	Хог хаягдлын менежментийн тайлан	3100.0	
9.	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	8500.0	
10.	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын тайлан	1700.0	
11.	Төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах	500.0	
2025 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлангийн төсөв		50692.0	

3. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд нөлөөлөх болзошгүй болон гол сөрөг нөлөөллүүдийг тодорхойлоход уурхайн явцад газрын гадарга, газрын хэвлий, хөрс, ургамал, агаар орчин бохирдох, хүний эрүүл мэнд зэрэгт сөргөөр нөлөөлөх нь тогтоогдсон. Иймд төслийг хэрэгжүүлэх үед үүсэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээг авч ажилласан.

3.1 Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах

Төслийн агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгахын тулд дараах арга хэмжээг авна. Үүнд:

- Уурхайн үйл ажиллагаанд ашиглах машин механизмуудын утаат яндангаас ялгарах хорт хийн агууламжийг бууруулах зорилгоор утааны янданг тусгай шүүлтүүрээр тоноглохын зэрэгцээ техникийн оношлогоо, тохиргоо, үйлчилгээг тогтмол хийж, ашиглалтын нөхцөлийг сайжруулах замаар агаарын бохирдлыг багасгах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлсэн.

- Мөн уурхайн задгай талбайд олборлолтын үйл ажиллагаагаар ялгарах тоосны хэмжээг бууруулахын тулд задгай талбайг усалж, чийгтэй байлгах арга хэмжээ авах, аль болох богино хугацаанд нөхөн сэргээлт хийж байсан.

- Уурхайн үйл ажиллагаанаас агаарт тархах тоосны хэмжээг багасгах, салхиар дамжин хотын суурьшлын бүсрүү тархахаас сэргийлж уурхайн эргэн тойронд ногоон байгууламж болох мод тарьсан.

- Уурхайн шимт хөрсний болон гадаад овоолгын талбайг хуурай, салхи ихтэй, агаар мандал тогтворгүй үед байнга усалж байсан.

3.2 Хөрсөн бүрхэвчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах

Шохойн чулуу олборлох уурхайн төслийн үйл ажиллагаанаас хөрсөн бүрхэвчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах талаар дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай. Үүнд:

- Төслийн явцад хөрсийг ахуйн ба үйлдвэрлэлийн хог хаягдал болон нефтийн бүтээгдэхүүнээр бохирдохоос урьдчилан сэргийлж ажилласан.

- Уурхайгаас гарах шороог төслийн дагуу овоолгын талбайд зөв байрлуулан асгаж, дагтаршуулах, хур тунадас, салхины нөлөөгөөр үүсэх хагарал, хотойлт зэргийн шалтгааныг судалж түүнээс урьдчилан сэргийлж ажилласан.

- Бүтээгдэхүүн тээвэрлэх машины зөөвөрлөх талбайд орох, гарах маршрутыг нарийвчлан тогтоох, олон салаа зам гаргахгүй байх, машин механизмын үзлэг үйлчилгээ хийх талбайг тогтоож, тэнд хөрс бохирдохоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авч ажилласан.

- Авто засварын газрын талбайг тослох материал хөрсөнд нэвчихээс сэргийлж, цардаж өнгөлж, тэмдэгжүүлж ажилласан.

- Олборлолт дууссаны дараа уурхайд ашиглагдсан талбайг хэлбэршүүлэх, тэгшлэх, үржил шимт хөрсөөр хучих зэргээр техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн.

- Техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн газрыг өтөг бууцаар бордож, олон наст ургамлын үр цацах, мод бут суулгах зэргээр биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн.

- Уурхайн олборлолт, барилга байгууламж байгуулах явцад эвдэрсэн хөрсийг засч тэгшлэх, нөхөн сэргээх арга хэмжээг тогтмол авч хэрэгжүүлсэн.

- Хөрс хадгалах зориулалттай талбайг сонгохдоо салхи, усны нөлөөгөөр хөрс элэгдэл дорох нөхцлийг хамгийн бага байхаар төлөвлөж хийсэн.

- Шимт хөрсийг хамгаалахын тулд овоолгын өнгөн хэсгийг сэргээх, үүний тулд овоолгын гадаргуугийн хөрсөнд усалгаа хийсэн, тохиромжит ургамлын үр цацсан, гадаргуугийн бүрхэвч бий болгох, хажуу бэлийг хамгаалах зорилгоор геоматериалаар хучисан.

3.3 Усны нөөц, чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах

- Газрын доорх ус буюу ундны усны нөөцийг бохирдуулагч эх үүсвэр нь хөрсний бохирдол юм. Хөрсөн дээр асгарсан, гоожсон шатах, тослох материал түүний үе давхаргуудад шүүрэн нэвчиж газрын доорх усыг бохирдуулна. Нөгөө талаар бороо хурын ус чийг, хөрсөнд бий болсон дээрх бохирдлуудыг цааш дамжихад ихээхэн нөлөөлөлтэй байдаг тул нэн түрүүн хөрсийг шатах, тослох материалаар бохирдохоос урьдчилан сэргийлж ажилласан.

- Өөрийн ашиглалтын талбай дахь болон эргэн тойрны хог хаягдлыг цэвэрлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулсан.

- Ажилчид болон төслийн талбай түүний нөлөөллийн бүсэд байх талбай дахь ард иргэдийн унд ахуйн хэрэгцээний усны чанар нь стандарт, норм, нормативд нийцэхийг шалгаж улиралд 1 удаа шинжилгээнд хамруулсан.

3.4 Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах

Төслийн явцад ургамлын нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах замаар дараах арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- Ашиглалтын талбайн ургамал бүрхэвчийг хамгаалах үүднээс олон салаа зам гаргахгүй байх үүднээс 2.7км урттай, 7м өргөнтэй далан байгуулж, сайжруулсан зам тависан.

- Хог хаягдлыг ил задгай хаяхгүй байх үүднээс хогийн нэгдсэн цэг байгуулсан.

- Уурхайн ашиглалтын явцтай зэрэгцүүлэн нөхөн сэргээлтийг хийсэн,

- Ногоон байгууламж барих, 2072ш мод тарьсан.

- Биологийн нөхөн сэргээлтэнд ашиглах ургамал, модыг хүлэмжиндээ үржүүлж байна.

3.5 Шимт хөрс хуулалт хадгалалт

Төсөл нь байгалийн бүс бүслүүрийн ангилалаар говь цөлийн бүсэд хамаарах бөгөөд уг бүслүүрт говийн бор, говийн цайвар бор, цөлийн бор саарал, борзон хөрс зохилон тархдаг

бөгөөд шимт хөрсийг тухай бүс бүслүүрийн онцлогоос хамааруулан 20 см-ээр MNS 5916:2008 стандарт шаардлагын дагуу хуулж хадгалсан.

Үржил шимт хөрсний овоолгыг үүсгэх болон хадгалахад дор дурьдсан арга хэмжээг авч хэрэгжүүлсэн.

- Үржил шимт хөрс хуулалтыг стандартын дагуу хийх технологийг ажилтан, машин механизмын жолооч нарт эзэмшүүлсэн.

- Шимт хөрсний овоолгыг газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт MNS 5916:2008 стандартын дагуу хуулж, хадгалсан.

- Шимт хөрсний овоолгыг салхинд хийсэх, усанд автах, хужиртах, хатуу биет, чулуу, барилгын болон хаягдалд дарагдаж бохирдохоос хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн. Тухайлбал үржил шимт хөрсний овоолгыг олон дахин зөөхгүйгээр тогтвортой хадгалах талбайд байршуулсан. Усанд урсахааргүй газарт байршуулсан.

- Шимт хөрсний овоолгын байршил, хэлбэр, хэмжээ нь түүний хамгийн сайн хадгалагдах нөхцөлийг хангасан байхаар хэлбэршүүлэх бөгөөд шимт хөрсний овоолгын өндрийг 5 метрээс илүүгүй байхаар үүсгэхэд 5.0 га талбайг эзэлж байна.

- Шимт хөрсийг салхины зонхилох чиглэлийн дагуу шимт хөрсний овоолгын гадна талаар салхиар тоос шороо дэгдэн, шимт хөрс алдагдахаас сэргийлж хашаа хамгаалалт хийж, овоолгын дээд гадаргуу, хажууг хэлбэршүүлэн олон наст өвслөг ургамал тарьж хашаа хамгаалалт хийсэн.

- Шимт хөрсний хадгалалт, хамгаалалт, тордолгоо, бүртгэл, хяналтын ажлыг байнга хэрэгжүүлсэн.

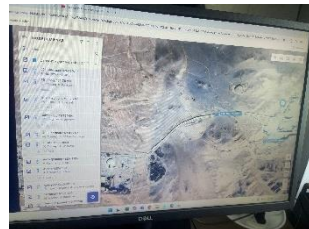
Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний тайлан

Энэхүү сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө нь “Монцемент Билдинг Материалс” ХХК-ийн “Сэнжит худаг” шохойн чулуу, цахиурлаг занарын ордыг ил аргаар ашиглах, цемент үйлдвэрлэх төслийн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө бөгөөд доорх хүснэгтэд тусгагдсан арга хэмжээг жил бүр хэрэгжүүлэн ажиллахаас гадна тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд нэг бүрчлэн тусгаж, биелэлтийн тайланд хэрэгжилтийн хэмжээ гүйцэтгэлийн талаар тодорхой тусгаж тайлагнаж байна.

Тухайн төслөөс үүсэх гол сөрөг нөлөөллүүдийг тодорхойлсны үндсэн дээр сөрөг нөлөөллийг хэрхэн бууруулах талаар ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу авч хэрэгжүүлсэн биелэлтийн тайланг хугацаа болон зардал мөнгөтэй нь доорх хүснэгтээр үзүүлээ.

СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Хүснэгт 4. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний тайлан

Байгаль орчинд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Байгаль орчныг хамгаалахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэрэгжүүлэгч	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал \мян.төг\	Зураг
1. Агаар орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөө							
Дэлхийн уур амьсгалд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулах	1.1 Уур амьсгалд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг багасгах чиглэлээр: Эрчим хүчийг хэмнэж үр ашигтай зарцуулах	Эрчим хүч хэмнэлтийн 1 сарын аян зохион байгуулж 10.200тн CO2 агаарт ялгарах байсныг хэмнэсэн.	Бүх хэлтэс, нэгж	Цахилгаан засварын хэлтэс	1 сар	1400.0	
Салхи шуурга ихтэй үед ордын ашиглалтын талбайгаас тоос босч орчны агаарт бохирдол үүсгэнэ Хөрсний чийг бага, салхины хурд их үед агаар дахь тоосны хэмжээ зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс хэтрэх үндэслэлтэй	1.2. Замын тоосжилтыг бууруулах зорилгоор усалгаа хийх	1. Үйлдвэрийн гадна болон доторх талбайн зам услах маршрут, уурхайн технологийн зам услах маршрутыг гаргаж батлуулан зам усалсан. Зам усалгааны бүртгэл хөтөлж хяналт тавьж ажилласан.	Уурхайн дотоод, гадаад зам талбай	ЭХУХХ, ХАБЭАБО Х.	3-11 сар хүртэл өдөрт 2 удаа	2000.0	
	1.3 Замаас үүсэх тоосжилтыг бууруулах үүднээс замын засвар үйлчилгээг тогтсон хуваарийн дагуу хийх	Сард 2 удаа автогридерээр замыг тэгшилж, засаж, усалгаа хийдэг.	Уурхайн дотоод, гадаад зам талбай	Уурхай болон Үйлдвэр	Сард 2 удаа	1000.0	
	1.4. Тоосжилт үүсэхээс сэргийлж хурдны хязгаарлалтыг уурхайн GPS-н мэдээнд хяналт тавих, шаардлагатай тохиолдолд хурдны тэмдэг байрлуулах, хүчтэй салхи шуургатай үед ажлыг түр зогсоох.	1. Уурхайн техникүүдийн GPS мэдээгээр цаг тутамд хяналт тавьж ажилласан. 2. Үйлдвэрийн бүсэд 11 хурд сааруулагч байдаг. 3. Үйлдвэрийн бүсэд зорчиж байгаа техникүүдэд хурд хэмжигчээр хяналт тавьсан. 4. 2025 оны 4 сард Цаг агаарын нөхцөл байдал- Үзэгдэх орчин	Уурхайн бүх, хэлтэс, нэгж, техникүүд	ХАБ-ын мэргэжилтэн	Жилийн турш	ҮАЗ-д тусгасан.	

МОНЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭР “СЭНЖИТ ХУДАГ” ШОХОЙН ЧУЛУУ, ЦАХИУРЛАГ ЗАНАРЫН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ, ЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭРЛЭХ ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Байгаль орчинд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Байгаль орчныг хамгаалахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэрэгжүүлэгч	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал \мян.төг\	Зураг
		хязгаарлагдмал салхины хурд 18-20м/сек хурдтай. Уурхай 1 ээлжийн 5 цагийн зогсолт хийсэн.					
	1.5 Үйлдвэрийн тоос барих төхөөрөмжийн ханцуй 4500ш солих. тоосжилт бууруулах ажлууд үргэлжүүлэн хийгдэх	Үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас тоосжилт үүсэхээс урьдчилан сэргийлж 421BF1-400ш, 471BF1-576ш, 211BF1-192ш, , k91BF-32ш, 561BF-1280ш, 471BF1- 576ш, 531BF-384ш, 511BF-192ш, нүүрсэн галлагаатай зуухны 850 ш, нийт 4326ш фильтрийн ханцуй сольсон.	Үйлдвэрийн бүсэд.	ЭХУХХ, ХАБЭАБО Х	Жилийн турш	ҮАЗ-д тусгасан.	
Уурхай болон үйлдвэрийн ажил болон машин механизмын хөдөлгөөний улмаас хүрээлэн буй орчин дахь шуугианы бохирдлын түвшинг ихсэж физик нөлөөлөл үүснэ.	1.6 Ажлын байранд чихний бөглөөс болон хамгаалалтын чихэвч байнга хэрэглэж байх	Чихний бөглөөг ажлын байрны нөхцөлөөс шалтгаалан өдөр тутамдаа хэрэглэж байна. 1000 ширхэг чихний бөглөө захиалснаас 925ш хэрэглэсэн.	Төслийн талбай болон үйлдвэрийн гадаад болон дотоод орчинд	ХАБ-ын мэргэжилтэн	Төслийн хугацаанд	ҮАЗ-д тусгасан.	
Зардал						4400.0	
2. Хөрс, газрын гадаргад үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөө							

МОНЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭР “СЭНЖИТ ХУДАГ” ШОХОЙН ЧУЛУУ, ЦАХИУРЛАГ ЗАНАРЫН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ, ЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭРЛЭХ ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Байгаль орчинд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Байгаль орчныг хамгаалахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэрэгжүүлэгч	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал \мян.төг\	Зураг
Хөрс хуулалт хийх, зам талбай гаргах, төслийн талбайн үйл ажиллагааны үед тухайн орчны өнгөн хөрс элэгдэх, үржил шимт чанар нь алдагдах	2.1. Уулын ажлын төлөвлөгөөгөөр карьерын тэлэлт хийгдэх буй талбайн шимт хөрсийг тухайн газрын гадаргын хэв шинжийн онцлогоос хамааран 20-40 см орчим зузаан хуулж, овоолго үүсгэн хэлбэржүүлж хадгалах	50см-н зузаантай 0.3га газар 1750м3 шимт хөрс хуулсан. 2-р догол дээр ажиллаж байгаа учраас шинэ талбай бага хөндөгдсөн.	Нийт төслийн хэмжээнд	БО мэргэжилтнүүд	Төслийн нийт хугацаанд	Нөхөн сэргээлтийн зардалд тусгагдсан	
Хүнд, машин техникийн хөдөлгөөнөөс олон салаа зам гарч, хөрсний шороо суларч, элэгдэл эвдрэлд өртөх талбайн хэмжээ нэмэгдэж болзошгүй Төслийн талбайн хөрс, газрын гадарга олон машин техникийн нөлөөгөөр талхлагдах, олон салаа зам үүсэх сөрөг нөлөөлөлтэй.	2.2. Төлөвлөлтөөс гадуурх талбайд нүх ухах, зам талбай үүсгэх зэргээр хөрсний элэгдэл эвдрэлд орохоос сэргийлж, инженер техникийн ажилчдад анхааруулж байх, түүнд хяналт тавих.	Төлөвлөлтөөс гадуурх талбайд нүх ухах, зам талбай үүсгэх зэргээр хөрсний элэгдэл эвдрэлд орохоос сэргийлж, инженер техникийн ажилчдад 2 удаагийн сургалт орсон.	Үйлдвэрийн ба уурхайн бүсэд	Хэлтэс нэгжүүд	Тухай бүрд	Шаардлагагүй	
Бензин, тос, дизель (шатах тослох материал) зэргийн асгаралт, ахуйн хэрэглээний хог хаягдлаас хөрсний бохирдол үүсэх.	2.3. Асгарсан тос, маслоор бохирдсон хөрсийг хадгалах, саармагжуулах цэг хийх.	Асгарсан тос, маслоор бохирдсон хөрсийг хадгалах, саармагжуулах цэг хийсэн.	Үйлдвэрийн дотоод орчинд	ХАБЭАБО Х	Тухай бүрд	Шаардлагагүй	
Зардал						1000.0	
3. Газрын доорх усанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөө							

Байгаль орчинд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Байгаль орчныг хамгаалахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэрэгжүүлэгч	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал \мян.төг\	Зураг
Усны нөөц хомсдох, нөөцөнд хохирол учрах	3.1 Усны зохистой ашиглалтын талаар сургалт орох Дэлхийн усны өдрийг тэмдэглэж өнгөрөөх	2025 оны 3 сарын 21нд усны өдрийг тохиолдуулан усыг хайрлах, гамнаж хэрэглэх талаар сургалт орж, Цэнхэр алт усаа хайрлая сэдвийн доор АХА тэмцээн зохион байгуулсан.	Үйлдвэрийн бүсэд	Сургалтанд хамрагдсан хүний тоо	Жил бүр	1000.0	
Усны сан бүхий газар, түүний онцгой хамгаалалтын бүс, унд ахуйн худгийн эрүүл ахуйн бүс хог хаягдлаар бохирдох, уурхайн үйл ажиллагаанд өртөх.	3.2. Усны хэрэглээндээ хяналт тавьж, улирал бүрийн мэдээг гарган орон нутгийн байгаль орчны хяналтын улсын байцаагчид хүргүүлж байх	7 хоногт 1 удаа бүх гүний худгуудаар үзлэг шалгалт хийж, газар доорх усны мониторингийн хэмжилт хийдэг ба сард 1 удаа Өргөн сумын байгаль орчны хяналтын улсын байцаагчтай хамт явж тоолуурын заалтуудыг хянаж, баталгаажуулалт хийлгэдэг. Мөн улирал бүр мониторингийн хэмжилтийн мэдээг гарган Өргөн сумын байгаль орчны хяналтын улсын байцаагчид хүргүүлдэг.	Үйлдвэр болон уурхайн хэмжээнд	Химич, усны болон БО мэргэжилтнүүд	Жил бүр	Усны хэрэглээг хянах ашиглалтын дүгнэлт гаргуулахад Жилд 500.0	

МОНЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭР “СЭНЖИТ ХУДАГ” ШОХОЙН ЧУЛУУ, ЦАХИУРЛАГ ЗАНАРЫН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ, ЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭРЛЭХ ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Байгаль орчинд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Байгаль орчныг хамгаалахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэрэгжүүлэгч	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал \мян.төг\	Зураг
Газрын доорх усыг авч ашигласнаар газрын доорх урсцын горим алдагдах, нөөц багасах, усны бохирдол, шатах тослох материалыг алдсанаар газрын доорх ус бохирдох, газар доорх устай холбогдон ургадаг ургамжилтад сөргөөр нөлөөлж болзошгүй.	3.3. Усан хангамжийн худгууд дээр усны түвшиний хэмжилт, усны чанарын шинжилгээг хийх, хаягдал усанд усны чанарын шинжилгээ, хийлгэх	7 хоногт 1 удаа бүх гүний худгуудаар үзлэг шалгалт хийж, газар доорх усны мониторингийн хэмжилт хийдэг. Усны чанарын шинжилгээг гүний худаг, цэвэршүүлсэн ус, ажилчидын хотхон, гал тогоо гэх мэт 5 цэгээс дээж авч Дорноговь аймгийн стандарт хэмжилзүйн сорилтын лабораторид улиралд 1 удаа шинжилгээ хийлгэдэг. Хаягдал усны чанарын шинжилгээг улиралд 1 удаа Дорноговь аймгийн цаг уур, орчны шинжилгээний төвийн байгаль орчны шинжилгээний лабораторид хийлгэдэг.	Үйлдвэр болон уурхайн хэмжээнд	Химич, усны болон БО мэргэжилтнүүд	Жил бүр	Засвар сервис үйлчилгээний зардалд тусгагдсан.	
	3.4. Жил бүр ус ашиглах дүгнэлтийг холбогдох төрийн байгууллагаар гаргуулж ажиллах	Монгол улсын засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг УСНЫ ГАЗАР-р 2025 онд Сэнжит худаг шохойн чулууны ордны ус ашиглах дүгнэлтийг гаргуулсан.					
Усан орчин хамгаалалт	3.5 Эрүүл ахуйн бүс тогтоосон HS3, Баргилт, Хайлааст гүний худгуудын хашааг эвдэрсэн үед нь засвар	Эрүүл ахуйн бүс тогтоосон HS3, Баргилт, Хайлааст гүний худгуудын хашаажуулалтын торыг сэргээн засварласан. Мөн	Үйлдвэр болон уурхайн хэмжээнд	ЭХҮХХ	6-8 сар	500.0	

МОНЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭР “СЭНЖИТ ХУДАГ” ШОХОЙН ЧУЛУУ, ЦАХИУРЛАГ ЗАНАРЫН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ, ЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭРЛЭХ ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Байгаль орчинд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Байгаль орчныг хамгаалахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэрэгжүүлэгч	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал \мян.төг\	Зураг
	хийлгэх. Худгуудын хаягжуулалтыг шинээр хийх.	худгуудын хашаан доторх хогийг цэвэрлэсэн.					
Бохир ус цэвэрлэх байгууламж	3.6 Бохир ус цэвэршүүлэх байгууламжийн элсэн болон нүүрсэн шүүлтүүр солих	Бохир ус цэвэршүүлэх байгууламжийн засвар үйлчилгээ хийх хуваарийн дагуу БУЦБ-н гүн цэвэрлэгээний элс, нүүрсэн шүүлтүүр сольж ажиллаа.	Үйлдвэрийн хэмжээнд	ЭХҮХХ	1 сар	1000.0	
Зардал						3000.0	
4. Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөө							

Байгаль орчинд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Байгаль орчныг хамгаалахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэрэгжүүлэгч	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал \мян.төг\	Зураг
Газар шорооны ажил болон машин техникийн хөдөлгөөнөөр орчны ургамлан нөмрөгт нөлөөлөл үзүүлнэ. Ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх	4.1. Өмнө жилүүдэд суулгасан модны суулгацын усалгаа, арчилгааг улиралын төлөвлөгөөний дагуу хийж гүйцэтгэх	Үйлдвэрийн хэмжээнд ургаж байгаа модны тогоог элсэнд дарагдах бүр сэргээн засварладаг. Хавар модны хэлбэржүүлэлт хийдэг, нийт 2072ш мод таригдсан.	Нийт төслийн хэмжээнд	БО мэргэжилтэн	Төслийн хугацаанд хэрэгжүүлэн ажиллах	Нөхөн сэргээлтийн зардалд тусгагдсан.	
	4.2. Үрийн нөөц бүрдүүлэх: Буйлс, Жигд модны үр түүж бэлтгэх.	Жигд модны үр 15 кг, Буйлс модны үр 12кг түүж хадгалсан.					
	4.3 Нутгийн үрийн фонд бий болгож стандартын дагуу хадгалах, мөн ховор ургамлын үр түүж цуглуулах, нөхөн сэргээлтэнд ашиглах	Хармаг жимсний үр 2кг түүж хадгалсан.	Үйлдвэр болон уурхайн хэмжээнд	БО хэсэг	2025 он	Шаардлага гүй	

МОНЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭР “СЭНЖИТ ХУДАГ” ШОХОЙН ЧУЛУУ, ЦАХИУРЛАГ ЗАНАРЫН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ, ЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭРЛЭХ ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Байгаль орчинд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Байгаль орчныг хамгаалахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэрэгжүүлэгч	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал \мян.төг\	Зураг
Орон нутаг	4.4 Өргөн сумын ЕБС-ийн сурагчдад мод үржүүлгийн талбайг танилцуулах.	2025 оны 9 сарын 16нд Өргөн сумын ЕБС-н 8а ангийн 26 сурагчид мод үржүүлгийн талбайг танилцуулсан.	Үйлдвэр, МҮГ	МБМ ХХК БОМ, Өргөн сум БОБтэн	2025 он	200.0	
Зардал						200.0	
5. Амьтанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөө							
Үйлдвэр, уурхайн том машин техникийн нөлөөгөөр зэрлэг ан амьтадын тоо толгой буурах, үргэж дайжах сөрөг нөлөөтэй.	5.1 Амьтдын тоо, толгой буурах, дайжих, амьдрах орчин устах, идэш тэжээл нь хомстохоос хамгаалж орон нутгийн байгаль хамгаалагчтай хамтран сургалт зохион байгуулах. Говийн ан амьтны талаарх сонирхолтой сургалтыг бэлтгэж, орон нутгийн байгаль хамгаалагчтай хамтран сургалт зохион байгуулах.	2025 10 сарын 16 “Бидний үед устаж үгүй болсон 8 амьтан”, “Мазаалай баавгайн мөхөл ойрхон байна”, “Өргөн сумын Аргалийн уулын Аргаль Угалзыг хамгаалах” тухай сургалтыг Өргөн сум ЕБС-ийн 7а, 9а -д ангийн 48 сурагчдад хичээл орсон.	Төслийн хүрээнд	БО мэргэжилтэн болон сумын БО-ны байцаагч	2025 он	500.0	
Цахилгааны шугамууд дээр суусан махчин шувууд тогонд зохиулж үхэх, тоо толгой цөөрөх нөлөөлөл үүсэж болзошгүй.	5.2 Агаарын шугамууд болон 110 кВ ил хувиарлах байгууламжын портал дээр шувуу үргээгч толь байршуулах - 80ш.	Өндөр хүчдэлийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугаманд 2025 онд 80ш хийгдсэн.	Төслийн талбайн хэмжээнд	БО мэргэжилтэн болон сумын БО-ны байцаагч	2025 он	600.0	
Зардал				1100.0			
6. Оршин суугчид болон ажиллагсдын эрүүл ахуй, хөдөлмөр хамгаалал							

МОНЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭР “СЭНЖИТ ХУДАГ” ШОХОЙН ЧУЛУУ, ЦАХИУРЛАГ ЗАНАРЫН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ, ЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭРЛЭХ ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

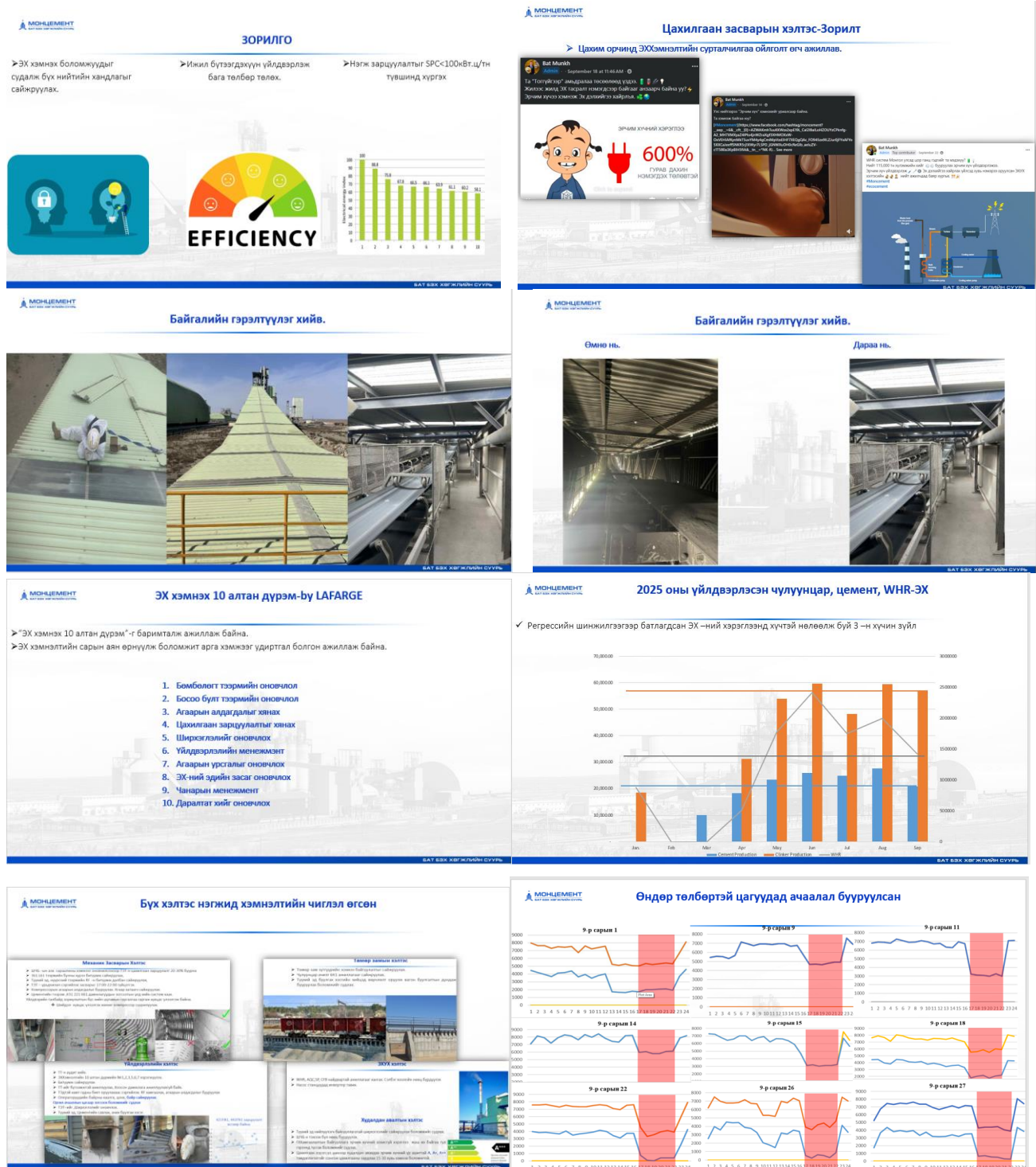
Байгаль орчинд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Байгаль орчныг хамгаалахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэрэгжүүлэгч	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал \мян.төг\	Зураг
Үйлдвэрийн бутлалт, тээрэмдэлт, шатаах системийн хэсэгт ажиллах ажилчид тоосжилт, дуу чимээ ихтэй, температурын эрс өөрчлөлттэй ерөнхийдөө хүрээлэн буй орчны физик бохирдолттой хөдөлмөрийн хүндэвтэр нөхцөлд ажиллах тул мэргэжлээс шалтгаалах өвчлөлд хялбар өртөж болзошгүй юм.	6.1. Ажилтнуудын эрүүл мэндийн урьдчилсан болон хугацаат үзлэгт хамруулах.	Эрүүл мэндийн сайдын А340-р тушаалын дагуу “Хужиртсод” хөдөлмөрийн эрүүл мэндийн эмнэлгийн эрүүл мэндийн хугацаат үзлэг хийгдсэн. Үзлэг, шинжилгээнд нийт 203 ажилтан хамрагдсан.	Төслийн уурхай болон үйлдвэрийн ажилчид	Монцемент билдинг материалс” ХХК	Жил бүр	ХАБЭА-н зардалд тусгагдсан.	
	6.2. Ажилтнуудын дунд тохиолдож буй өвчлөлийг тодорхойлох, улирал, цаг хугацаагаар судалгаа хийх	2025 оны 1сараас 9 сар хүртэл эмнэлгээр 685 хүн анхан болон давтан үзүүлсэн байна. Үүнээс хүйтэн сэрүүний удиралд: Ханиад томуу, хоолой, үе мөч, бөөр нурууны өвчлөлтэй 399 ажилтан. Халуун дулааны улиралд: ходоод гэдэсний хямрал, зүрх судасны өвчлөл, арьсны өвчлөл, чих хамар хоолойн өвчлөлтэй 206 ажилтан Яаралтай тусламж 9 хүнд, туслан гүйцэтгэх компани 80 ажилтан үзүүлж тусламж үйлчилгээ авсан.					
Зардал							
Нийт зардал				9700.0			

“Сэнжит худаг” шохойн чулуу, цахиурлаг занарын ордыг ил аргаар ашиглах, цемент үйлдвэрлэх төслийн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд 9700.0 төгрөгөөр зарцуулсан байна.

3.1 Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах

Эрчим хүч хэмнэлтийн аян.

2025 оны 10 сарын байдлаар 12750.000квт/цаг цахилгаан эрчим хүч үйлдвэрлэж 10.200тн хүлэмжийн хийн ялгаралыг бууруулсан. Цахим орчимд эрчим хүч хэмнэлтийн сурталчилгаа 3-н удаагийн давтамжтай хийсэн.

Зураг 2. Эрчим хүч хэмнэлтийн аяны тайлангийн слайдууд

Технологийн замын усалгаа: Ус шүршигч машинаар замын гадаргууг усалж норгоно.

Д/д	Талбайн хэмжээ	Зарцуулсан хугацаа	Ноогдох ус	Үр дүн
1	1 метр ²	1 минут	0.6 литр	Нийт тоосжилт 95% буурсан.
2	1 метр ²	3-4 цаг	2 литр	Нийт тоосжилт- 78% буурсан.

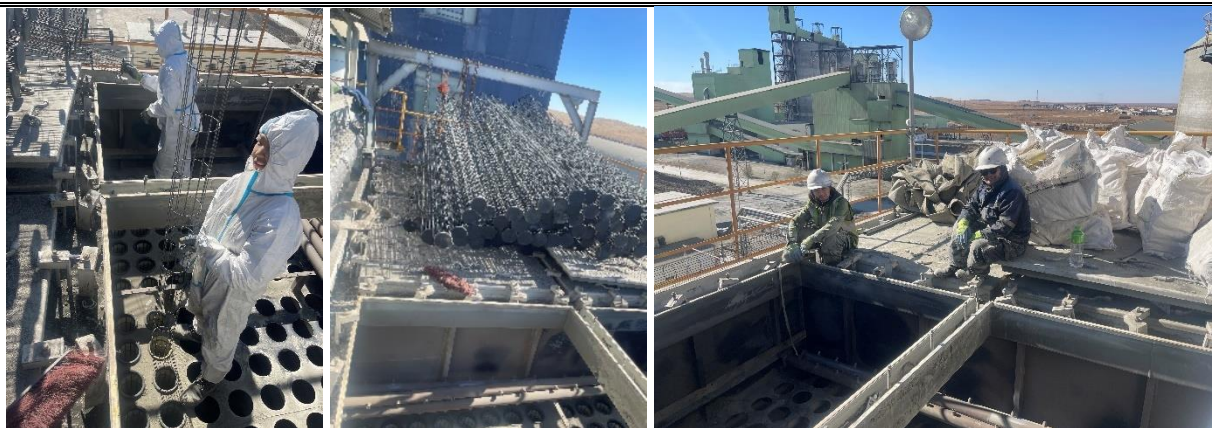

Зураг 3. Замын усалгаа хийж буй байдал

Талбайн хяналт-АБҮ-шаардлагатай арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.

Үүнд

1. 211 шохойн чулуун бутлуурын тэжээх хэсгийн бороожуулагч хэвийн ажиллаж байна. Уурхай шохойн чулуу зөөгөөд тэжээгээд эхлэхэд ажиллуулдаг.
2. Чулуунцар бункер лүү буулгах үеийн тоосжилтыг дарах-Бороожуулагч хэвийн ажиллаж байна.
3. Хуваарийн дагуу-Замын усалгааг зуны улиралд өглөө оройд 2-3 удаа тогтмол усалгааг хийж бүртгэл хөтөлж байна.
4. Дамжлагуудад суурьлуулсан том жижиг фильтерийн үзлэг хяналт тогтмол хийгдэж байна.
5. Үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас тоосжилт үүсэхээс урьдчилан сэргийлж 421BF1-400ш, 471BF1-576ш, 211BF1-192ш, , k91BF-32ш, 561BF-1280ш, 471BF1-576ш, 531BF-384ш, 511BF-192ш, нүүрсэн галлагаатай зуухны 850 ш, нийт 4326ш фильтерийн ханцуй сольсон.
6. Шохойн чулууны бутлуур дээр нэмэлт компрессор тавин фильтэрийн соролт сайжруулав
7. Чулуунцар ачилтын үйл явцыг зохион ил задгай чулуунцар тээвэрлэхийг зогсоов.

Зураг 4. Талбайн дамжлага бүрийн фильтрийн үзлэг хяналтын ажлын явц

Агаар орчин хамгаалах

Зураг 5. Хяналтын бүртгэлийн хөтлөлт

БОХШ-ны орчны хэмжилт бүртгэлийн дэвтэрийн дагуу өдөр тутмын хяналтын мэдээг ССР-ийн хянах самбарын дагуу хөтлөлт хийж байна.

Автотээврийн үндэсний төвийн 3 мэргэжилтэн 202 оны 5 сарын 2нд машины утаа шалгагч болон бусад багаж төхөөрөмжийн хамт ирж уурхай болон үйлдвэрийн бүх техникт үзлэг хийсэн. Техникийн үзлэгт том, жижиг оворийн 32 техник хамрагдсан.

Зураг 6. Үйлдвэрийн техникүүдэд үзлэг хяналт

Хөрсөн бүрхэвч хамгаалах ажил

Хөрс бохирдохоос урьдчилан сэргийлэхийн тулд тос маслоны асгаралт үүсэхээс урьдчилан сэргийлэх, бохирдсон талбайг нэн яаралтай цэвэрлэх, үйлдвэрийн үйл ажиллагааны явцад тоног төхөөрөмж, техникүүдийн үйл ажиллагаанаас үүссэн тос маслыг тогтоосон хатуу хучилттай газар үүсч болох эрдлээс сэргийлэх, хяналт тавьж хөрсний бохирдол үүсгэхгүйн тулд дараах арга хэмжээнүүдийг шат дараалалтайгаар авч хэрэгжүүлэн ажиллаж байна. Үүнд:

1. Тос масло яаманд солих, битүүмжлэн хадгалах

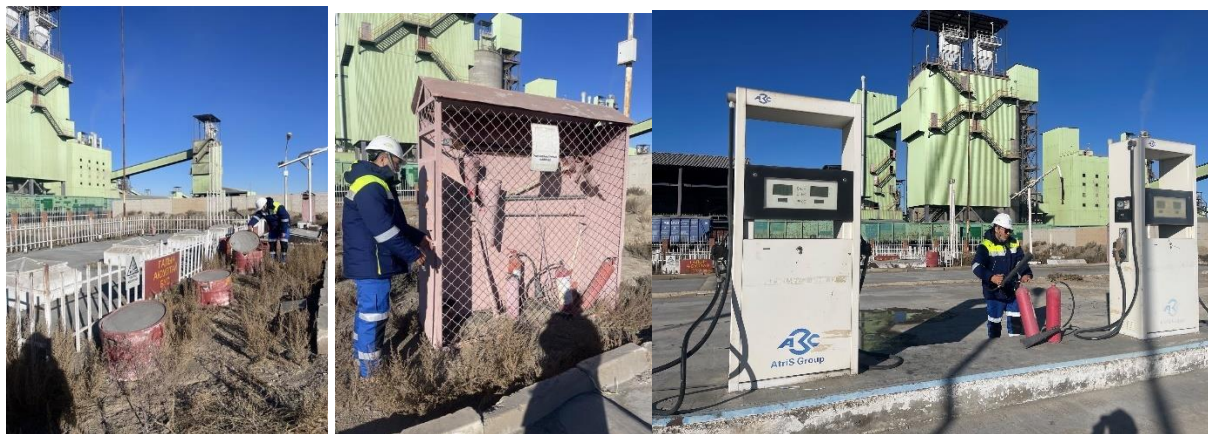
2. Техникийн засвар үйлчилгээг авто грашд тогтмол хийлгэж байх
3. Авто грашны орчны цэвэрлэгээ үйлчилгээг тогтмол 14 хоногт 2-3 удаа хийх

Зураг 7. Техникийн засвар үйлчилгээг шаардлага хангасан автограшд тогтмол хийж байна.

Ажлын байрны үзлэгийн дагуу Засвар үйлчилгээг тогтмол авто грашд тогтмол хийж, 7 хоногт 2 удаа цэвэрлэгээ үйлчилгээг хийж байна.

ШТ-станц

Зураг 8. Шатахуун түгээх станцын үзлэг хяналт

Шатахуун түгээх станц: 2025 онд Галын аюулгүй байдлын хуудасны дагуу ХАБ-ажилтан сар бүр хяналт тавьж ажилладаг. Байгаль орчны мэргэжилтэн, Агуулахын ахлах ажилтан нар хамтарч жилд 2 удаа үзлэг хийсэн.

Аюул ослоос урьдчилан сэргийлэх ажлын хүрээнд шатахуун нөөцлөх савнуудыг цоож пайзны хяналт, элсний поошигнуудыг нэмэлтээр дүүргэх ажлуудыг хийсэн.

Усан орчин хамгаалах ажил

7 хоногт 1 удаа бүх гүний худгуудаар үзлэг шалгалт хийж, газар доорх усны мониторингийн хэмжилт хийдэг ба сард 1 удаа Өргөн сумын байгаль орчны хяналтын улсын байцаагчтай хамт явж тоолуурын заалтуудыг хянаж, баталгаажуулалт хийлгэдэг. Мөн улирал бүр мониторингийн хэмжилтийн мэдээг гарган Өргөн сумын байгаль орчны хяналтын улсын байцаагчид хүргүүлдэг. 7 хоногт 1 удаа бүх гүний худгуудаар үзлэг шалгалт хийж, газар доорх усны мониторингийн хэмжилт хийдэг. Усны чанарын шинжилгээг гүний худаг, цэвэршүүлсэн ус, ажилчидын хотхон, гал тогоо гэх мэт 5 цэгээс дээж авч Дорноговь аймгийн стандарт хэмжилзүйн сорилтын лабораторид улиралд 1 удаа шинжилгээ хийлгэдэг. Хаягдал усны чанарын шинжилгээг улиралд 1 удаа Дорноговь аймгийн цаг уур, орчны шинжилгээний төвийн байгаль орчны шинжилгээний лабораторид хийлгэдэг.

Зураг 9. Усны дээж болон гүний худгийн хэмжилт

Ус цэвэршүүлэх байгууламжийн үйл ажиллагаа, тоног төхөөрөмжүүдийн товч мэдээлэл

Монцемент Үйлдвэр нь хойд зүгт 10 км – т байрлах Шанаган Могойт газар доорх усны ордоос усыг олборлож, II өргөгчийн насос станц бүхий 500 м³ усан санд дамжуулж, үүнээс цааш үйлдвэрийн усны хэрэглээг зохицуулах зорилгоор үйлдвэр дотор байрлах 500 м³, 800 м³ багтаамжтай усан сангуудад усыг нөөцлөдөг.

Ахуйн ус цэвэршүүлэх байгууламж нь ундны усыг стандартад нийцүүлэн цэвэршүүлэх, үйлдвэр болон орон сууц, кемпийн хэрэглэгчдийг усаар тасралтгүй найдвартай хангах зориулалттайгаар ашиглагдаж байна.

Ахуйн ус цэвэршүүлэх байгууламжид ашиглагддаг ус цэвэршүүлэх тоног төхөөрөмжүүд:

1. Ус цэвэршүүлэх FA100 төхөөрөмж
2. Анион солилцуулагч
3. RO мембран шүүлтүүр
4. Халдваргүйжүүлэгч төхөөрөмж

Зураг 10. Ахуйн ус цэвэршүүлэх тоног, төхөөрөмж

**Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн үйл ажиллагаа,
тоног төхөөрөмжүүдийн товч мэдээлэл**

Монцемент Үйлдвэрийн бохир ус цэвэрлэх байгууламж нь цагт 10 м³ ахуйн бохир усыг хүлээн авч, цэвэрлэх хүчин чадалтай.

Тус үйлдвэр нь бохир ус цэвэрлэх байгууламжаас цэвэрлэгдэн гарсан усыг үйлдвэрийн технологийн хэрэгцээ болох хөргөлтийн системд мөн технологийн зам талбайн тоосжилтийг дарах зорилгоор зам талбайн усалгаанд ашигладаг.

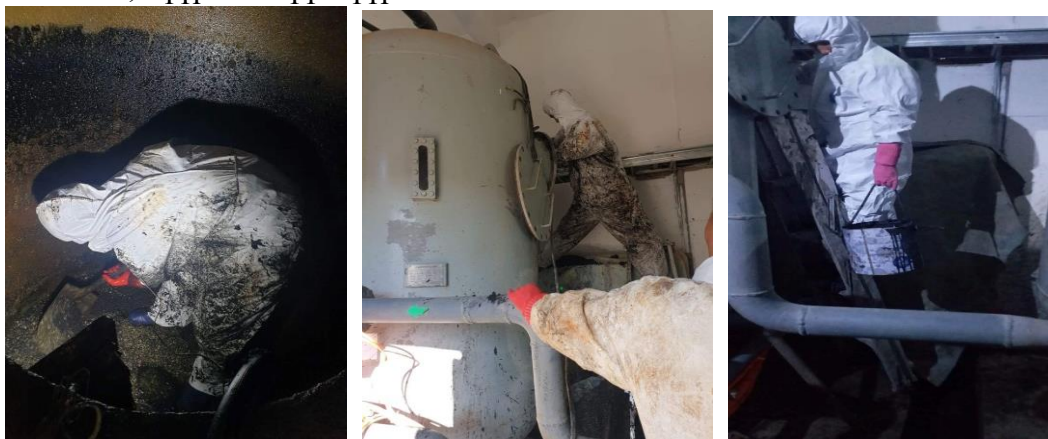
БУЦБ – д механик, биологийн болон гүний цэвэрлэгээ бүрэн хийгдэж, хэт ягаан туяаны аппаратаар халдваргүйжүүлж байна.

1. Механик цэвэрлэгээ
2. Биологи цэвэрлэгээ
3. Гүний цэвэрлэгээ / элсэн шүүлтүүр мөн нүүрсэн шүүлтүүр /
4. Флокулянт дозлогч төхөөрөмж
5. Халдваргүйжүүлэх төхөөрөмж

Зураг 11. Бохир ус цэвэрлэх байгууламж

Бохир ус цэвэршүүлэх байгууламжийн засвар үйлчилгээ хийх хуваарийн дагуу БУЦБ-н гүн цэвэрлэгээний элс, нүүрсэн шүүлтүүр сольж ажилласан.

Зураг 12. Элсэн болон нүүрсэн шүүлтүүр шинээр сольж буй байдал

Ургамал орчинг хамгаалах: Үрийн нөөц бэлтгэх

Жигд модны үр 15 кг, Буйлс модны үр 12 кг, Хармаг 1кг түүж хадгалсан.

Модны үр: Жигд, Буйлс, Хайлаасны үрийн бүрэн болцоос хамааран үр түүж хадгалах ажил хийгдэж байна.

Зураг 13. Модны үр түүж буй байдал

Шимт хөрс хуулалт, хадгалалт

2025 оны Уулын ажлын төлөвлөгөөний дагуу 10 сарын эцсийн байдлаар 50см-н зузаантай 0.3га газар 1750м3 шимт хөрс хуулсан байна. 2-р догол дээр ажиллаж байгаа учраас шинэ талбай бага хөндөгдсөн.

Зураг 14. Шимт хөрс ачилт, буулгалтын ажлын явц

Тэмдэгжүүлэлт

Шохойн чулуу болон хаягдал чулуулаг, шимт хөрс тээвэрлэх үед хүнд даацын машин механикийн хөдөлгөөнөөр сул шороо үүсэж, тоосжилт ихсэж агаарын чанарт сөргөөр нөлөөлдөг. Үйлдвэрийн бүсэд хурдны хязгаарлалтын 6 тэмдэг байршуулсан. Үйлдвэрийн бүсэд бш хурд сааруулагч хийсэн. Үйлдвэрийн бүсэд зорчиж байгаа техникүүдэд хурд хэмжигчээр хяналт тавьсан. Уурхайн техникүүдийн GPS мэдээгээр цаг тутамд хяналт тавьж ажилласан.

Зураг 15. Техникийн хурдны хяналт

ТЭРБУМ МОД ҮНДЭСНИЙ ХӨДӨЛГӨӨН

НҮБ-ын Ерөнхий Ассамблейн 76 дугаар чуулганд оролцож буй Ерөнхийлөгч У.Хүрэлсүх Дэлхий нийтийн өмнө тулгараад буй уур амьсгалын өөрчлөлтийн асуудлыг шийдвэрлэхэд хувь нэмэр оруулахын тулд 2030 он гэхэд Монгол Улсад тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөнийг зарласан бөгөөд энэхүү санаачлагын дэмжин Монполимет Групп 1 сая мод тарин ургуулах амлалтаа өгсөн.

Зураг 16. Нэг тэр бум үндэсний хөдөлгөөнийг дэмжин амлалт өгч баталгаажуулах үйл ажиллагаа

4. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТАЙЛАН

“Монцемент билдинг материалс” ХХК-ийн “Сэнжит худаг” шохойн чулуу, цахиурлаг занарын ордыг ил аргаар ашиглах, цемент үйлдвэрлэх төслийн олборлолтын үйл ажиллагааны улмаас өнөөгийн байдлаар 21.7га ухаш 3.2 га хөрсний овоолго үүсэн байна. Харин 20 жилийн дараа уурхайн ухаш 16.6 га-аар тэлж хөрсний овоолго 21.3 га болж өөрчлөгдөхөөр байна. Уг төсөл нь ТЭЗҮ-д тусгагдсанаар 170 жилийн дараа хаагдах төлөвлөгөөтэй учир цаашид уурхайн явцын нөхөн сэргээлт болоод нөхөн сэргээлт хаалтын өмнөх туршилт судалгааны ажлыг хийж хэрэгжүүлэхээр байна.

ТЭЗҮ-д тусгагдсанаар төслийн үйл ажиллагаанаас шинээр 39.2 га талбай элэгдэл, эвдрэлд орно гэж тооцсон байна.

Иймээс холбогдох журмын дагуу үржил шимт хөрсний овоолгыг “MNS 5916:2008 стандартын дагуу үүсгэж, газар шорооны ажлын үед шимт хөрс хуулалт, хадгалалт” стандартын дагуу хадгалж хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлэн ажиллана. Мөн уурхайн хаалт, нөхөн сэргээлтийг хийхдээ MNS 5914:2008, MNS 5915:2008, MNS 5916:2008, MNS 5917:2008, MNS 5918:2008, MNS 4943:2011, MNS 6296:2011, MNS 900:2005, MNS 6148:2010, MNS 3597:1983 стандартуудыг баримтлан хийх шаардлагатай.

Шимт хөрсийг 2-оос илүү жилээр хадгалах шаардлага гарч байгаа тул салхины зонхилох чиглэлийн дагуу шимт хөрсний овоолгын гадна талаар салхиар тоос шороо дэгдэн, шимт хөрс алдагдахаас сэргийлж хашаа хамгаалалт хийж, овоолгын дээд гадаргуу, хажууг хэлбэршүүлэн олон наст өвслөг ургамал тарьж хамгаалалт хийсэн.

Төслийн явцын нөхөн сэргээлтээр хийгдсэн ажлуудыг доорх хүснэгтээр үзүүлээ.

Хүснэгт 5. Нөхөн сэргээлтийн тайлан

Д/д	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээх арга хэмжээ	Байгаль хамгаалахад хэрэгжүүлсэн хэмжээ	орчныг авч арга	Арга хэмжээний цар хүрээ	Нийт зардал (мян.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Зураг
1.	Техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтэнд шаардагдах шимт хөрсийг стандартын дагуу хадгалах, хэлбэржүүлэлт хийх. Шимт хөрс алдагдахаас сэргийлж хашаа хамгаалалт хийж, овоолгын дээд гадаргуу, хажууг хэлбэршүүлэн олон наст өвслөг ургамал тарьж хамгаалалт хийнэ.	Шимт хөрсийг хуулах 0.3 га талбай Шимт хөрсийг хамгаалах, хадгалах;	1750 м ³		990 м ³	Олборлолтын зардалд тусгагдсан	Олборлолтын явцад	
2.	Уурхайгаас үйлдвэр хүрэх технологийн зам дагуу мод тарьж ой зурвас бий болгох	Зам дагуу мод тарилт хийж ургуулах	Технологийн зам дагуу нөхөн тарилт хийсэн. 60ш Жигд мод тарьсан.		Технологийн зам дагуу	60ш х 6.0=360.0	Жилийн турш	
3.	Тэрбум мод	Ногоон байгууламж	Үйлдвэрийн талбай		Жигд мод 100ш	100ш х 6.0 = 600.0		

4.		Мод уржүүлгийн талбайд тарилт хийх	Үйлдвэрийн талбай	Хайлаас мод 400ш, Буйлс мод 500ш, Жигд 1072ш	1972ш x 6.0 = 11832.0		
Нийт төсөв					12792.0		

“Сэнжит худаг” шохойн чулуу, цахиурлаг занарын ордыг ил аргаар ашиглах, цемент үйлдвэрлэх төслийн 2025 онд нөхөн техник болон биологийн нөхөн сэргээлтийн ажил хийгдэхгүй бөгөөд харин шимт хөрс хуулах ажил хийгдэх болно. Иймд шимт хөрсний үржил шимийг алдагдуулахгүй тоосжилт үүсгэхгүй байх үүднээс ургамалжуулан хадгалах бөгөөд уг ажилд 12’792’000 төгрөг зарцуулсан.

Нөхөн сэргээлтийн тайлан.

Монцемент үйлдвэрийн хэмжээнд нийт 12 төрлийн 6500 гаруй мод бут тарьж ургуулж байна. Үүнд: Улаан сухай, Жигд, Буйлс, Гүйлс, Чацаргана, Хайлаас, Улиас, Шар хуайс, Заг, Хармаг-2 төрөл, Алимны модны суулгац гэх мэт.

2015-2025 онд тарьсан мод, сөөгний усалгаа арчилгааг тогтмол хийх

Үйлдвэрийн нийт ногоон байгууламжийн талбайг усны машинаар шлангаар усалдаг бөгөөд ус цэвэршүүлэх байгууламжийн илүүдэл усаар усалдаг. Үйлдвэрийн ногоон байгууламжийг хэлтэс, нэгжүүдэд хувиарлан өгсөн бөгөөд хариуцсан талбайн арчилгаа, усалгааг тогтмол хийж байна.

Зураг 17. Ногоон байгууламжийн усалгаа, арчилгаа хийж буй байдал

Мод бутны усалгаа, арчилгаа

Тарилтын дараах арчилгааг тогтмол хийснээр ургамал хэвийн ургах, цаг уурын нөхцөлд дассан тэсвэртэй болж ургана.

1. Модны зэрлэг ургамлыг 14 хоногт 1-2 удаа тогтмол түүх.
2. Усалгааг дээрх хуваарийн дагуу улиралд нь зохицуулж хийх.
3. Зуны улиралд өглөө, оройд усах нь үр дүнтэй байдаг.

Зураг 18. Модны усалгаа арчилгаа хийж буй байдал

Мод тарихаас илүү говийн нөхцөлд хэрхэн арчилж ургуулах нь илүү чухал байдаг бөгөөд усалгааг улирал бүрд харилцан адилгүй байдаг. Мод арчилгааны календарийн дагуу модны усалгаа арчилгааг хийж байна. Хайлаас мод: хөрс голохгүй, тэсвэртэй ургамлан хашлага болон ногоон байгууламжийн хүрээнд тарьж ургуулахад илүү тохиромжтой бутлаг мод юм.

Мод тарилт. 2025-Байгаль эх дэлхийн уур амьсгалын өөрчлөлтөд ажилтан бүрийн оролцоо аянг зохион байгуулан ажилласан. Үйлдвэрийн мод үржүүлгийн талбайгаас жигд мод 1172ш, Хайлаас

400ш, Буйлс мод 500ш суулгасан. Үйлдвэрийн дотор болон гадна талбайд нийт 2072ш мод тариалсан.

Үйлдвэр болон Уурхайн мод тарилт

Нэршил	Огноо	Ерөнхий мэдээлэл			Нийт	
		Модны нэршил	Үрсэлгээ	Тарилт		
Мод-суулгац	2025он	Жигд	3500ш	1172ш	2072	586ш тогоонд тарьсан.
		Хайлаас	400ш	400ш		200ш тогоонд тарьсан
		Буйлс	500ш	500ш		250ш тогоонд тарьсан

Үрсэлгээ, Бойжуулалтын ажил: Хөрс бэлтгэх, бортогонд хөрс савлаж Жигд мод 3500ш, Буйлс мод 500ш үрслүүлэн бойжуулсан.

Зураг 19. Модны үрсэлгээ хийж буй байдал

Зураг 20. Модны үрсэлгээ ургаж буй байдал

Зураг 21. Модны үрсэлгээ ургаж буй байдал

Хаврын мод тарилт:

Ногооны талбайн хойд талбайд Хайлаас мод 400ш тарьсан. 200ш тогоонд 2ш тариалсан.

Зураг 22. Мод тарилт хийгдэж буй байдал

Намрын мод тарилт:

2025 оны 10 сарын 28, 29нд Мод тарих аян зохион байгуулж Жигд мод 1172ш, Буйлс мод 500ш тарьсан.

Зураг 23. Мод тарилт хийгдэж буй байдал

Хүнсний ногоо тариалалт

Зуны улиралд ажилчидаа эко хүнсээр хангах зорилгоор: Хүлэмж болон ил талбайд БОНС-ийн төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу хүнсний ногоо тариалах бэлтгэл ажлыг ханган ажиллаж байна. Ил талбай болон хүлэмжинд дээрх ажлуудыг хийж гүйцэтгэж байна. Хүлэмжинд улаан лооль, өргөст хэмх тариалсан. Хүлэмжинд ургаж байгаа ургамлуудын сойлт, таналт, хөрс сийрүүлэлтийг зөв хийх хэрэгтэй байдаг.

БОНС-ийн төлөвлөгөөний дагуух-ил талбайн зохион байгуулалтын план зургийн үндсэн дээр талбайн хуваарилалтыг хийж ил талбайд улбар шар хулуу/ rumpkin/, тарvas тарьж ургуулсан.

Зураг 24. Хүнсний ногоо ургасан байдал

5. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлсний үр дүнд тухайн газрын биологийн олон янз байдал болон амьдрах орчны нөхцөл илүүтэй сайжирсан байх нь дүйцүүлэн хамгааллын гол зорилго оршино.

Хүснэгт 6. Дүйцүүлэн хамгааллын арга хэмжээний тайлан

Хамгааллын арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж
Шувуун хөөврийн булагт хөв цөөрөм байгуулах	Дорноговь аймгийн Өргөн сум Шувуун хөөврийн булаг	Шувуун хөөврийн булгийн эхийг хөв цөөрөм хийж тохижуулах ажил төлөвлөсөн хугацаанд хийгдэх боломжгүй болсон. Ийм учраас сум орон нутгийн удирдлагуудтай зөвлөлдөж 2769.4м2 талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг амжилттай хийж гүйцэтгэсэн.	Сум орон нутгийн хэмжээнд	1	10500.0	2025 он
		Нийт дүн			10500.0	

МОНЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭРИЙН 2025 ОНЫ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ ТЕХНИКИЙН НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН АЖЛЫН ТАЙЛАН

2025.09.19 Дорноговь, Өргөн сум

5.1 Төлөвлөгөө: Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 24 дүгээр тогтоолын хавсралтаар батлагдсан Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2025 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 5.1.8-д “Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрч, олон жил орхигдсон талбайг нөхөн сэргээнэ” гэж заасан.

Энэхүү чиглэлийн дагуу Дорноговь аймгийн БОГ болон Өргөн сумын ЗДТГ-аас заасан цэгт “Монцемент” үйлдвэрийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд олон жилийн өмнөх үйл ажиллагааны явцад эвдэрч доройтсон талбайг дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөгөөнд тусгасан.

Дээрх ажлын хүрээнд нөхөн сэргээлтийн ажлыг Манай байгууллага техник гарган Дорноговь амйгийн Өргөн сумын Байгаль орчны мэргэжилтний заасан талбайд 2025.09.19-09.26-ны хооронд нийт 5 хүний бүрэлдэхүүнтэй, 5 техниктэй, ажлын 6 хоногт 197.77м периметртэй, 2769.4м² талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг амжилттай хийж гүйцэтгэсэн.

5.2 Техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн байршил:

№	Дугаарлалт	Өргөрөг	Урттраг
1	Цэг-1	44.712596°	110.792322°
2	Цэг-2	44.712496°	110.792667°
3	Цэг-3	44.712336°	110.792835°
4	Цэг-4	44.711955°	110.792464°
5	Цэг-5	44.712142°	110.792015°

Зураг 24. Техникийн нөхөн сэргээлт хийх талбайн байршил

5.3 Ажилсан техникийн мэдээлэл

№	Машин	Нэг өдөр ажилласан цаг	Хоног	Нийт цаг	Шатахуун зарцуулалт (л/ц)	Өдөрт шатахуун (л)	Нийт шатахуун (6 хоног, л)	Оператор (хоногт)	Нийт хүн-цаг
1	Бульдозер	10	6	60	25	250	1500	1	60
2	Ковш	10	6	60	18	180	1080	1	60
3	Автотрайлер	10	6	60	30	300	1800	1	60
4	HOWO ачааны машин	10	6	60	28	280	1680	1	60
5	Bongo(жигжиг машин)	10	6	60	10	100	600	1	60
НИЙТ							6660		300 хүн-цаг

5.4 Техникийн зураг

Бульдозер SEM-822

HOWO ачааны машин

Бонго-2

Автотрайлер

5.5 Ерөнхий мэдээлэл: Хогийн цэгийг Ковшоор түрсэн. Хуучин хогийн нүхийг хэсгийг Бульдозероор сийрүүлж хажуугийн налуугийн градусыг багасган түрж гүнзгий нүхтэй хэсгийг булж тэгшилнэ. Тэгшилсэн талбайн хөрсөнд ургамлан бүрхэвч ургаж байгалийн аясаар нөхөн сэргэх нөхцөл бий болно.

5.6 Нөхөн сэргээлтийн ажлын явц:

1. 2025.09.16-ны өглөө сумын хогийн цэг дээр очсон. .
2. Ажил хийгдэх газар очсоны дараа ажиллах газартай танилцан Өргөн сумын Засаг Дарга Т. Бат-Амгалантай уулзаж хийгдэх ажлыг хүлээн авсан /А. Гантулга, Г. Мөнхтуул, А. Түвшинбат/
3. 2025.09.17-ний өглөө ажилаа эхэлсэн.
4. Эхлээд хогийн цэгийн бүх хогийг ковшоор түрж, хамсан. Автогрейдерээр хогийн цэгийн талбайг тэгшилсэн. Хуучин хогийн нүхийг Бульдозероор булсан.
5. Өглөө 8:00 цагт, Орой 19:00 цагийн хооронд 10 цаг ажилласан.
6. 2025.09.22нд ажиллаад нөхөн сэргээлтийн ажил дууссан байна.

5.7 Техникийн нөхөн сэргээлтийн өмнөх зураг-2025-09-15

Талбайн зүүн талаас харагдах байдал

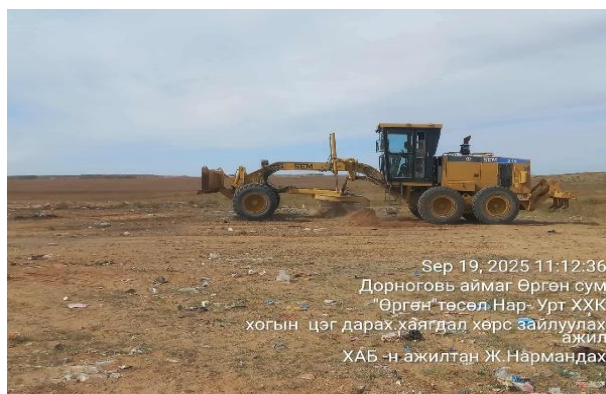

Талбайн баруун хойд талаас харагдах байдал

Талбайн баруун урд талаас харагдах байдал

5.8 Техникийн нөхөн сэргээлтийн явцын зураг-2025.09.16-22

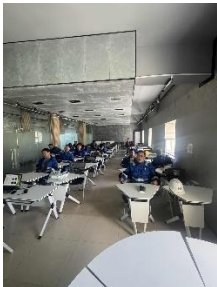

5.9 Техникийн нөхөн сэргээлтийн дууссан зураг-2025.09.22

- Газар шорооны ажлын үед өмнө нь судалж тогтоож чадаагүй археологийн болон түүх соёлын үлдэц, үнэт зүйлс өртөж болзошгүй. Иймд “Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль”-ийн заасны дагуу түүхийн болоод соёлын өв сангийн зүйлүүд олдох буюу байх магадлал ихтэй бол нэн даруй төслийн үйл ажиллагааг зогсоож, орон нутгийн засаг захиргаа мөн улс төрийн болон холбогдох шинжлэх ухааны судалгааны байгууллагуудад мэдэгдэх үүрэгтэй. Уг үүргээ хэрэгжүүлэн ажилласан.
- Түүх, соёлын дурсгал болон ард түмний зан үйлд харшлах зүйлсийг хөндөхгүй байхын үүднээс талбайд орших дурсгалт зүйлст хамгаалалт хийх, ойр орчмоор нь машин техник явуулахгүй байсан.

Хүснэгт 7. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний тайлан

Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Нийт зардал Мян.төг	Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Зураг
Соёлын өвийн талаарх сургалт, зааварчилгаа өгөх	Уурхайн ажилтнуудад	200.0	2025 онд уурхай болон үйлдвэрийн хэмжээнд 26 ажилтанд соёлын өвийн талаар сургалт орсон.	
Түүх соёлын дурсгалт газрыг тоногдон дээрэмдүүлэхээс урдчилан сэргийлэх, тэмдэг тэмдэглэгээ хийх, ажиглалт хамгаалалтанд авах	Дурсгалт газар		Дугуй хэлбэрийн намхан дардастай, голдоо хонхор булш нэгийг илрүүлэн дурсгалын гадаад зохион байгуулалтад үндэслэн хүрэл, төмрийн түрүү үед холбогдох булш, оршуулгын дурсгал хэмээн урьдчилсан байдлаар үзэж баримтжуулан хадгалж байна. Тэмдэг тавьсан.	
Төслийн талбайд шинээр газар хөндөх үед соёлын өвд хамаарах эд өлгийн зүйл олдох үед холбогдох археологи, палентлого газарт мэдэгдэх	Газар шорооны ажил хийх талбайд зөвхөн илэрсэн тохиолдолд	Илэрсэн үед ашиглах гэнэтийн зардал учир жил бүрийн БОМТ-ын зардалд тусгаагүй болно.	Төслийн талбайд шинээр газар хөндөх үед соёлын өвд хамаарах эд өлгийн зүйл олдоогүй.	
Нийт зардал		200.0		

Түүх соёлийн дурсгалт зүйлийг хамгаалах хууль тогтоомж, байгууллагын авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээг үйлдвэр болон уурхайн ажилчдад танилцуулсан.

8. ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТАЙЛАН

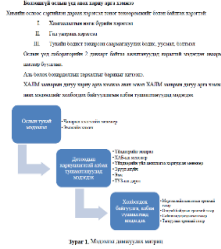
Тэсэлгээний ажил нь шохойн чулуу, цахиурлаг занаржсан аргиллит зэрэг чулуулагт хийх тул чулуулгийн физик-механик шинж чанарт тулгуурлан үзүүлэлтүүдийг сонгож тооцоолсон. Шохойн чулууны бат бөхийн коэффициент нь профессор М.М.Протодьяконовын ангиллаар III бүлэгт буюу хүнд тэслэгдэх зэрэгт орох ба эзлэхүүн жин дунджаар 2.59 тн/м байна

Тэсэлгээнд Анфо болон Эмульсийн тэсрэх бодисыг хэрэглэхээр тооцсон ба 20 жилийн хугацаанд 1.5 сая.м³ уулын цулын материалд 1.1 тонн эмульсийн тэсрэх бодис хэрэглэхээр тооцсон байна.

Цементийн үйлдвэрийн технологийн дамжлагад химийн бодис ашиглахгүй бөгөөд лаборатори болон саарал ус цэвэршүүлэх системд химийн бодис ашиглана. Лаборатори болон саарал ус цэвэршүүлэхэд нийт 102 нэр төрлийн бодисыг жилд ойролцоогоор 221.6 кг хуурай, 192 л шингэн бодис хэрэглэхээр тооцсон байна. Химийн бодисын нэр томьёо, зарцуулалтын хэмжээг химийн эрсдэлийн үнэлгээнд нарийвчлан авч үзсэн.

Хүснэгт 8. Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн тайлан

Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Тоо хэмжээ Нийт зардал (төгрөг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Зураг
Химийн Бодисын ашиглалт хамгаалалт	Химийн хорт болон аюултай бодистой харьцаж ажиллагчдад аюулгүй ажиллагаа, болзошгүй осол, эрсдэлээс сэргийлэх болон анхны тусламж үзүүлэх сургалтг зохион байгуулах	Лабораторийн химийн бодистой харьцаж ажиллаж байгаа бүх шатны ажилтан, албан хаагчид химийн бодистой харьцах заавар зөвлөмжийг хэрэгжүүлэн ажиллах	2025 онд Химийн бодис аюулгүй ажиллагаа, стандарт, бичиг баримт хөтлөлт, багаж хэрэгсэлтэй хэрхэн ажиллах талаар нийт 11 сургалтыг орсон. /дэлгэрэнгүйг доош гүйлгэж харна уу/	1950.0	Төслийн хугацаанд	
	Химийн бодисын нөлөөнд өртөхөөс сэргийлэх, өртсөн үед үзүүлэх анхан шатны арга хэмжээний зааврыг агуулахад ил харагдахуйц газар байрлуулах, химийн бодисын хаягийг шинэчлэх	ЧЛХ, ЭХУХХ, Агуулах	Үйлдвэрт хэрэглэж байгаа бүх химийн бодисыг холбогдох хууль дүрэм, стандарт, нормын дагуу химийн бодисын агуулахад хадгалж байна. Лабораторийн ажилчид өдөр бүр хяналт тавьж ажилладаг.	ҮАЗ-д тусгагдсан	Төслийн хугацаанд	

Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Тоо хэмжээ Нийт зардал (төгрөг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Зураг
	Химийн бодисын агуулахад тогтмол хугацааны давтамжтайгаар хяналт хийж, тэмдэглэл хөтлөх Химийн бодисын сав, баглаа боодлыг 14 хоногт 1 удаа шалгах	Лабораторийн химийн бодистой харьцаж ажиллаж байгаа бүх шатны ажилтан, албан хаагчид химийн бодистой харьцах заавар зөвлөмжийг хэрэгжүүлэн ажиллах	Шингэнийг алдагдуулахгүй байх зорилгоор савалгаатай материалын таг, лац ломбийг сард 1 удаа шалгадаг. Шингэн агуулж буй савыг гэмтээхээс хамгаалан шалан дээр байрлуулдаг.	ҮАЗ-д тусгагдсан	Төслийн хугацаанд	
	Химийн бодисын хяналт, саармагжуулалт, устгалыг зааврын дагуу гүйцэтгэх	Лабораторийн химийн бодистой харьцаж ажиллаж байгаа бүх шатны ажилтан, албан хаагчид химийн бодистой харьцах заавар зөвлөмжийг хэрэгжүүлэн ажиллах	Химийн бодисыг зааврын дагуу химийн бодисын агуулахад хадгалж, саармагжуулж, XXK-р устгал хийлгэж байна.	ҮАЗ-д тусгагдсан	Төслийн хугацаанд	
Лаборатори болон ус цэвэршүүлэх байгууламжид ашиглах химийн бодисын хадгалалт, ашиглалтын стандарт, дүрэм журам	Химийн бодисын ашиглалтын тайлан холбогдох газруудад тогтсон хугацаанд хүргүүлж байх	Лабораторийн химийн бодистой харьцаж ажиллаж байгаа бүх шатны ажилтан, албан хаагчид химийн бодистой харьцах заавар зөвлөмжийг хэрэгжүүлэн ажиллах	Болзошгүй ослын үед авах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулан ажилласан. Химийн бодисын ашиглалтын тайланг Өргөн сумын байгаль орчны байцаагчид жилд 1 удаа тогтсон хугацаанд хүргүүлж байна.	ҮАЗ-д тусгагдсан зардалд тусгасан. / Нэгж зардлаар бус нийт зардлаар тооцсон/	Төслийн хугацаанд	

Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Тоо хэмжээ Нийт зардал (төгрөг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Зураг
мөрдөөгүйн улмаас эрсдэл үүсэх						
Зардал				1950.0		

Химийн бодисын хаягийг шинэчлэх

Үйлдвэрт хэрэглэж байгаа бүх химийн бодисыг холбогдох хууль дүрэм, стандарт, нормын дагуу химийн бодисын агуулахад хадгалж байна. Химийн бодисын нөлөөнд өртөхөөс сэргийлэх, өртсөн үед үзүүлэх анхан шатны арга хэмжээний зааврыг агуулахад ил харагдахуйц газар байрлуулсан. Химийн бодисын агуулахад тавиур нэмж, бодисуудын эмх цэгцийг сайжруулсан. Химийн бодисын хаягийг шинэчлэсэн. Химийн хортой болон аюултай бодис, бүтээгдэхүүн ашиглаж буй чанар лабораторийн хэлтсийн ажилчдад тухайн химийн бодистой харьцан ажилладаг ажиллагсдад нэмэлт дэлгэрэнгүй мэдээлэл болох аюулгүй ажиллагаа, болзошгүй осол, эрсдэлээс сэргийлэх болон анхны тусламж үзүүлэх арга хэмжээний сургалтыг зохион байгуулдаг. Химийн агуулахад анхны тусламжийн өрөө болон хайрцаг, асгаралтын иж бүрдэл, нүд угаах шингэн зэргийг байрлуулсан байдаг.

Зураг 25. Химийн бодисын хаяг сольж буй байдал

2025 онд Чанар Лабораторийн хэлтэсийн мэргэжилтэнгүүдэд орсон сургалтууд:

1. Химийн бодисын аюулгүй ажиллагааны асгаралтын үед авах арга хэмжээ 2025 оны 2 сарын 12-ны өдөр 11 ажилтан хамрагдсан.
2. Лабораторийн дотоод журмууд стандартын сургалт, Чанар хяналтын тухай 2025 оны 2 сарын 12-ны өдөр 11 ажилтан хамрагдсан.
3. X-Ray багажтай ажиллах үеийн цацраг хамгааллын сургалт 2025 оны 2 сарын 10-ны өдөр 15 ажилтан хамрагдсан.

4. Стандарт аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа, танилцуулга ХАЛМ сургалт 2025 оны 2 сарын 16-ны өдөр 11 ажилтан хамрагдсан.
5. Бичиг баримт хөтлөлт, Lims программын сургалт 2025 оны 2 сарын 16-ны өдөр 11 ажилтан хамрагдсан.
6. X-Ray багажтай ажиллах өдөр тутам арчилгаа хийх сургалт
7. Дээж авалтыг зөв хийх аргачлал талбайн практик сургалт 2025 оны 2 сарын 28-ны өдөр 10 ажилтан хамрагдсан.
8. Багажит анализ хийх /хувийн гадаргуу, калориметр, фтор хэмжигч багаж / 2025 оны 3 сарын 21-ний өдөр 15 ажилтан хамрагдсан.
9. Цементэд физик механик шинжилгээ хийх стандарт шаардлага, харьцуулалт 2025 оны 3 сарын 31-ний өдөр 11 ажилтан хамрагдсан.
10. Чанар Лабораторид мөрдөгдөж буй стандарт 2025 оны 3 сарын 31-ний өдөр 11 ажилтан хамрагдсан.
11. Үйлдвэр үйл ажиллагааны чанар хяналт тавих практик сургалт 2025 оны 3 сарын 24-ний өдөр 7 ажилтан хамрагдсан.

Зураг 26. Химийн бодистой аюулгүй ажиллах сургалт орж буй байдал

9. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТАЙЛАН

Монцемент билдинг материалс -ийн “Сэнжит худаг” шохойн чулуу, цахиурлаг занарын ордыг ил аргаар ашиглах, цемент үйлдвэрлэх төсөл нь өөрийн үйл ажиллагаандаа ISO 45001 буюу Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн стандартыг үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэхээр зорин ажиллаж байна. Уурхай болон үйлдвэрийн гэнэтийн ослын эрсдэлийн үнэлгээ болон тэдгээрээс урьдчилан сэргийлэх, нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний дагуух тайланг доорх хүснэгтэд хураангуй байдлаар үзүүлэв.

Хүснэгт 9. Осол эрсдэлийн менежментийн тайлан

Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Хэрэгжилт
Аадар бороо, үер	Үер болон хүчтэй салхи шуурганы дараа уурхайн тээвэрлэлт хийгддэг үйлдвэрийн тоног төхөөрөмжрүү ус орох, сайжруулсан шороон зам эвдрэлд орсон эсэхийг шалгаж, эвдэрсэн тохиолдолд засах.	Жил бүр	Үйлдвэрийн хэмжээнд байгаа үерийн шуудууны цэвэрлэгээг 5, 6, 7 сард 14 хоногт 1 удаа цэвэрлэгээ хийсэн.
Аянга, цахилгаан	Хамгаалах газардуулгын байгууламж буюу тэглэлтийн стандартаар тогтоосон шаардлагыг ашиглалтын үед тогтмол шалгаж нийцүүлж байх.	Жил бүр	Үйлдвэр анх баригдахдаа бүх барилга байгууламждаа газардуулга хийсэн. Үйлдвэрийн цахилгааны хэлтэс газардуулгын хэмжилт, аюулгүй байдлыг хариуцаж ажилласан.
Хүчтэй салхи, шуурга	Байгууламжийн битүүмжийг сайн байлгах, ус, цаг уурын гаралтай аюулт үзэгдэл болсны дараа хяналтын үзлэг, техникийн үйлчилгээг хийж өгөх.	Жил бүр	Шинэ 7 хоногийн 1 дэх өдөр болгон 5 хоногийн цаг агаарын урьдчилсан мэдээг Өргөн үйлдвэр гэсэн Teams-н групп дээр байршуулдаг. Салхи шуурга болсны дараа барилга байгууламж болон техникуудад үзлэг хийдэг.
Аюултай бодисын асгаралт	Химийн бодис асгарсан, онцгой үед хэрэглэх багц, шингээгч материалыг зохих газруудад байрлуулах	Жил бүр	Химийн бодис асгарахаас урьдчилан сэргийлж асгаралтын иж бүрдлийг байрлуулсан байдаг ба бүрэн бүтэн байдлыг шалгаж, шаардлагатай хэрэгслүүдийг солих зэргээр тогтмол цэвэрлэдэг.
	Шатах тослох материалын болон хаягдлыг түр хадгалах цэгийг хөрс бохирдохоос хамгаалж бэлтгэх, асгаралтын иж бүрдлийг бэлэн байлгах	Жил бүр	
Хяналтаас гадуурх дэлбэрэлт	Уурхайн талбайд аюулгүй ажиллагааны бүх дүрэм журам болон тэсрэх бодистой холбоотой бусад бүх журмыг дагаж мөрдөх	Жил бүр	Тэсэлгээний аюулгүй байдлын журмын хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна.
Гал түймэр	Гал унтраах багаж хэрэгслийн иж бүрдлийг байнгийн бэлэн байлгах шаардлага хангаагүй галын хор багаж хэрэгслийг тухай бүрд нь шинэчлэн байрлуулах. Галын хорын хугацааг шалгах	Жил бүр	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн хэлтэс галын хорны бүрэн бүтэн байдал, хүчинтэй хугацааг улирал бүр шалгаж, цэнэглэх засах зэрэг шаардлагатай бүх арга хэмжээг авч ажилладаг.
	Түлшний агуулахын нөөцлүүр сав болон аянга зайлуулагч бүрэн бүтэн байдлыг 14 хоногт 1 удаа шалгах. Ил гал гаргах, оч үсрэхийг хатуу хориглох	Жил бүр	
ЗАРДАЛ		1750.0	

“Монцемент билдинг материалс” -ийн Сэнжит худаг шохойн чулуу, цахиурлаг занарын ордыг ил аргаар ашиглах, цемент үйлдвэрлэх төслийн осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд 1750000 төгрөгийг зарцуулсан байна.

Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн бүх ажилчдын сургалт

Нийт ажилчдын сургалтыг 2025 оны 3 сарын 12-14 хооронд “ОЛОЛТ АМЖИЛТЫН ТҮЛХҮҮР” ХХК зохион байгуулсан. Сургалтанд нийт 237 ажилтан хамрагдсан.

Зураг 27. Нийт ажилчдын сургалт орж буй байдал

Цаг уурын урьдчилсан мэдээллийг авч, үйл ажиллагаатайгаа уялдуулах

Цаг агаарын урьдчилсан мэдээг 5 хоног тус бүрээр гаргаж мэдээллийн самбар болон дотоод сүлжээгээр хэлтэс, нэгжүүдэд тогтмол хүргүүлж байна.

Зураг

28. Үерийн шуудууны цэвэрлэгээ хийж буй байдал

10. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТАЙЛАН

Хог хаягдлын бодлогийг хэрэгжүүлэхдээ компани дараах зураглалд үзүүлсэн урвуу пирамид зарчмыг баримталдаг бөгөөд уг зарчмын хүрээнд нэн тэргүүнд хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах, дахин боловсруулалтын хувь хэмжээг нэмэгдүүлэнийг зорилго болгон ашигладаг.

Зураг 29. Хог хаягдлын менежментийн зураглал

Хаягдлын менежментийг амжилттай хэрэгжүүлэх гол үндэс нь ангилан ялгах бөгөөд Монцемент компанийн хувьд ажлын байр, тухайн нөхцөлөөс хамааран 30 орчим нэр төрөлд ангилан ялгадаг. Эдгээр хаягдлын эцсийн цэг нь хаана хүрэх, хэрхэн устгах эсвэл дахин боловсруулах гэдгээс хамааруулан үндсэн 4 бүлэгт хуваана.

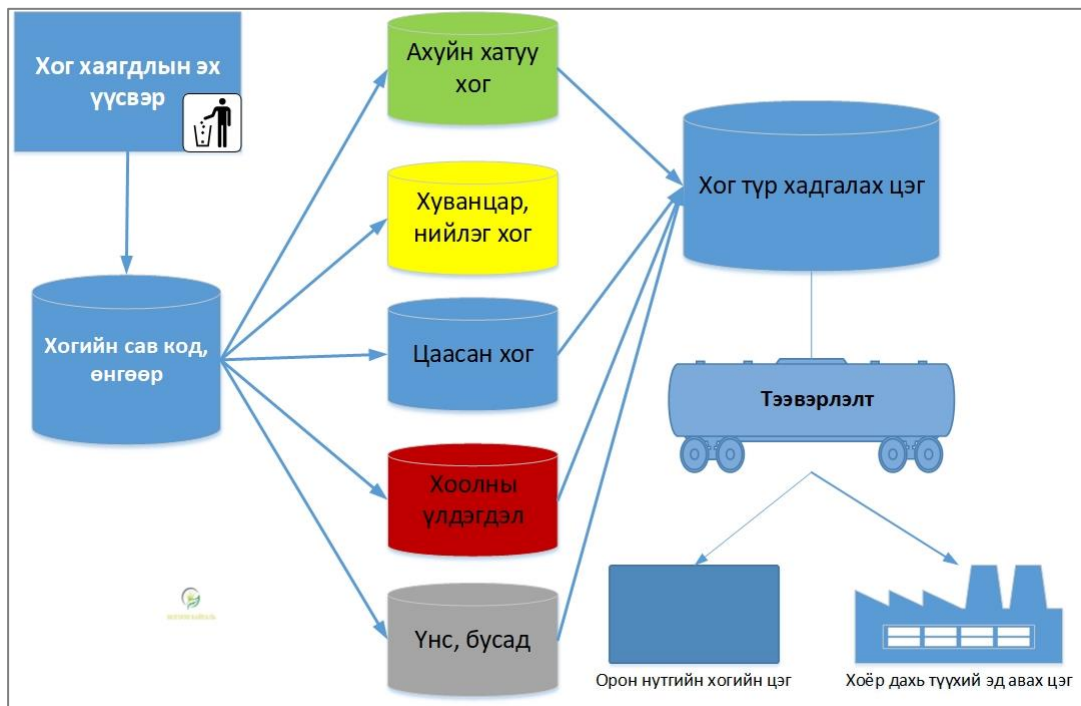
Хүснэгт 1 .Үйлдвэрийн талбай дахь хог хаягдлын ангилал

Устгах	Дахин ашиглах	Дахин боловсруулах	Хадгалах
1. Ахуйн хаягдал 2. Эмнэлгийн хаягдал 3. Нунтаг үнс 4. Бетон зуурмагийн үлдэгдэл 5. Тостой даавуу 6. Химийн бодисын үлдэгдэл	7. Мод 8. Том оврын дугуй 9. Цахилгаан хэрэгсэл 10. Шил 11. Хөөсөнцөр хавтан	12. Хуванцар сав 13. Цаасан хайрцаг 14. Гялгар уут 15. Хуванцар хоолой 16. Төмөр 17. Шуудай 18. Хоолны хаягдал 19. Цахилгааны утас 20. Хатуу хуванцар 21. Гал тогооны тос 22. Техникийн тос 23. Авто машины зай хураагуур 24. Даралтат бодисын төмөр сав	25. Тосны шүүр 26. Химийн бодисын төмөр сав /200л/ 27. Химийн бодисын төмөр сав /20-30л/ 28. Химийн бодисын үлдэгдэл 29. CO2 шингээгч материал 30. Том оврын дугуй 31. Ахуйн зай хураагуур 32. Принтерийн хор

*Улаан өнгөөр аюултай хог хаягдлыг, хар өнгөөр энгийн ангиллалын хаягдлыг тэмдэглэв.

Төслийн үйл ажиллагаанаасаа гарч буй хог хаягдлын хэмжээг багасгах, эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгах, дахин ашиглах болон дахин боловсруулах замаар гарсан хог хаягдлын хэмжээг бууруулах, хог хаягдлаас үүсэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр ажиллаж байна.

Зураг 30. Хог хаягдлын нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт 10. Хог, хаягдлын менежментийн тайлан

Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Зардал мян/төг	Тоо хэмжээ	Хэрэгжилт	Зураг	Хугацаа	Баримтлах эрхзүйн баримт бичиг
Ахуйн	10.1.1 Хог хаягдлын гэрээг орон нутагтай байгуулж, төлбөрийг гэрээний дагуу төлөх	Үйлдвэрийн бүх төрлийн байгууламжууд	Сард 1 удаа	3100.0	12	Дорноговь аймгийн Өргөн сумын ЗДТГ-тай хог хаягдлын гэрээг байгуулж төлбөрийг гэрээний нөхцөлийн дагуу төлж байна.		2025 он	Хог хаягдлын тухай хууль
	10.1.2 Хог хаягдлын бүртгэл хөтлөх.	Үйлдвэрийн бүх төрлийн байгууламжууд	Сард 1 удаа	ҮАЗ	12	Аюултай хог хаягдал болон энгийн хог хаягдлын бүртгэл хөтөлсөн.		2025 он	Хог хаягдлын тухай хууль
	10.1.3 Хог хаягдлыг ангилан ялгах сургалт	Бүх хэлтэс, нэгж	Жилд 1 удаа	ҮАЗ	1	Хог хаягдлын менежмент ба хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөө сэдвээр нийт ажилчдад сургалт оросн.		2025 он	Хог хаягдлын тухай хууль
	10.1.4 Хуванцар цуглуулах сав 8ш хийх	Зааварчилгааны байрууд	Жилд 1 удаа	ҮАЗ	1	Хуванцар цуглуулах савны хүртээмжийг нэмэгдүүлсэн.		2025 он	Хог хаягдлын тухай хууль
	10.1.5 Ногоон оффис зохистой дадал аян	Бүх хэлтэс, нэгж	Жилд 1 удаа	ҮАЗ	1	Ногоон оффис зохистой дадал аяныг 2025 оны 1 сарын 1-с 3 сарын 12-г дуустал зохион байгуулсан.		2025 он	Хог хаягдлын тухай хууль

МОНЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭР “СЭНЖИТ ХУДАГ” ШОХОЙН ЧУЛУУ, ЦАХИУРЛАГ ЗАНАРЫН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ, ЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭРЛЭХ ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

	10.1.6 Ахуйн хог хаягдлаас дахин боловсруулах, хог хаягдлыг аймгийн төвт “Дэлгэр Дэрс” ХХК гэрээ байгуулан нийлүүлэх	Үйлдвэрийн бүх төрлийн байгууламжууд	Сард 1 удаа	-	12	Ахуйн хог хаягдлыг ангилан ялгаж Дорноговь аймагт үйл ажиллагаа явуулж буй Эко Говь ХХК-тай хамтран ажиллах гэрээ байгуулж дахин боловсруулах боломжтой хог хаягдлыг тушааж байна.		2025 он	Хог хаягдлын тухай хууль
	10.1.7 Дулааны улиралд хогийн сав, гал тогоо, ариун цэврийн байр, хогийн цэгт ариутгал, халдваргүйжүүлэлт хийх	Үйлдвэрийн бүх төрлийн байгууламжууд	м ²	ҮАЗ	5800	2024 оны 3 сарын 30нд “Ариусахуй шанд” ХХК-иар 7900м ² талбайд халдваргүйтгэл 4500м ² , шавьжгүйтгал 3400м ² хийлгэсэн. Үйлдвэрийн хогийн цэгүүдийн ДП 2Т 0.04% уусмалаар халдваргүйтэл, Желю 5% уусмалаар шавьжгүйтгэл хийлгэсэн.		2025 он	Хог хаягдлын тухай хууль, Эрүүл ахуй, халдвар хамгаалалын тухай хууль.
	10.1.8 Орчны хог хаягдалд тогтмол хяналт тавьж, сар тутам орчны цэвэрлэгээг хийнэ.	Үйлдвэрийн бүх төрлийн байгууламжууд	Сард 2-3 удаа	ҮАЗ	-	7 хоног бүрийн 5 өдөр 15:00 цагаас үйлдвэрийн дотор, гадна талбайн цэвэрлэгээг хийдэг. Байгаль орчны мэргэжилтэн хяналт тавьж ажилладаг.		2025 он	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Хог хаягдлын тухай хууль.
Үйлдвэрийн	10.2.1. Засварын газраас гарах ашигласан тос, нефть бүтээгдэхүүнийг цуглуулан, хадгалах, дахин ашиглан гэрээт компанид гэрээний дагуу нийлүүлэх	Үйлдвэрийн бүх төрлийн байгууламжууд	Жилд	-	1	Үйлдвэрийн тоног төхөөрөмж болон техникийн засвар үйлчилгээнээс гарсан ашигласан тос, маслыг тусгай зориулалтын талбайд цуглуулан, хуримтлуулан түр хадгалж байна. Аюултай хог хаягдал болох зай хураагуур 155ш гэрээт компанид тушаасан.		2025 он	Хог хаягдлын тухай хууль.

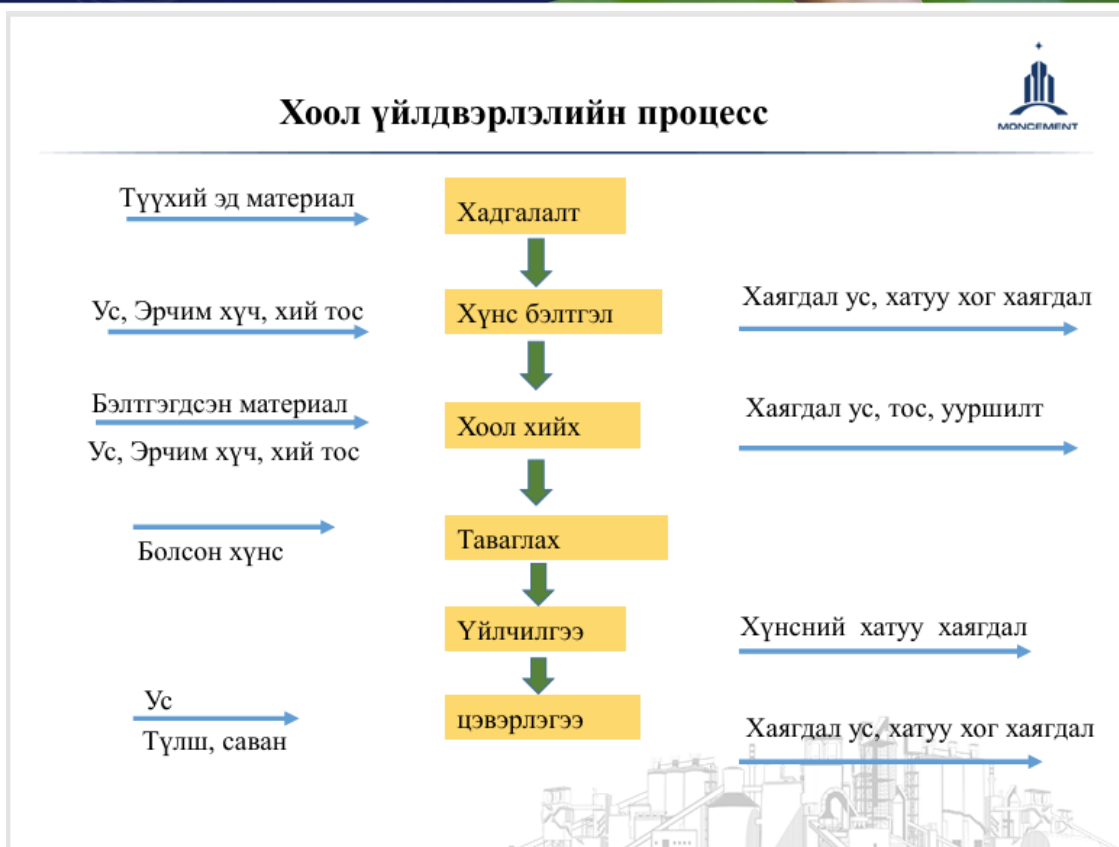
	10.2.2. Хог хаягдлыг БОХ–6.1, БОХ-6.2 маягтын дагуу мэдээллэх	Үйлдвэр болон Сэнжит худаг, уурхай ажилчдын орон сууц	Жилд	-	1	Хог хаягдлыг БОХ–6.1, БОХ-6.2 маягтын дагуу мэдээллэдэг.		2025 он	Хог хаягдлын тухай хууль Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль
Аюултай	10.3.1. Аюултай хог хаягдал болох тос масло асгарсан тохиолдолд бүртгэл хөтөлж саармагжуулалтыг газар дээр нь авч ажиллах, хяналт тавих	Үйлдвэрийн бүх төрлийн байгууламжууд	Өдөр бүр ажлын байрны үзлэг шалгалт	ҮАЗ	-	Ашигласан тос, масло асгарсан үед асгаралтыг мэдээлэх хуудсыг бөглөн байгаль орчны мэргэжилтэнд мэдээллэнэ. Тухайн асгаралт болсон газрыг цэвэрлэх зааврыг өгч, бохирдсон хөрсийг зориулалтын талбайд байршуулан саармагжуулах арга хэмжээ авна. / тос, масло асгаралтын журам/	 	2025 он	Хог хаягдлын тухай хууль
	10.3.2 Химийн хорт болон аюултай бодисын ашиглалт, зарцуулалтын бүртгэл хөтөлж, тайлан мэдээг холбогдох төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлж байх	Үйлдвэрийн бүх төрлийн байгууламжууд	Жилд 1 удаа	ҮАЗ	1	Химийн хорт болон аюултай бодисын ашиглалт, зарцуулалтын бүртгэл хөтөлж, тайлан мэдээг Өргөн сумын Байгаль орчны улсын байцаагчид жилд 1 удаа тогтсон хугацаанд хүргэж өгдөг.		2025 он	Хог хаягдлын тухай хууль Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль
Нийт							3100.0		

Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний зардал нь дээрх хүснэгтэд тооцоолсноор жилд 3 100 000 төгрөгийг зарцуулахаар төлөвлөсөн.

Төслийн талбайд үйлдвэрлэлийн бүхий л шатнаас гарах хог хаягдлыг хүрээлэн буй орчин, хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөлөл үзүүлэхгүй байх талаас анхаарч урьдчилан сэргийлэх, хязгаарлах, хамгаалах, дахин ашиглах арга хэмжээг төлөвлөж удирдлага зохион байгуулалтаар хангаж зохицуулан ажиллах нь чухал гэж үзэж ажиллалаа.

Ногоон оффис зохистой дадал аян

Ногоон оффис зохистой дадал аяныг үйлдвэрийн оффисын барилга байгууламжин дээр зохион байгуулсан. Эрчим хүчээ хэмнэх, хог хаягдлаа багасгах, усаа хэмнэх гэсэн агуулгын дор зохион байгуулсан. Зарим слайдыг жишээ байдлаар харуулав.

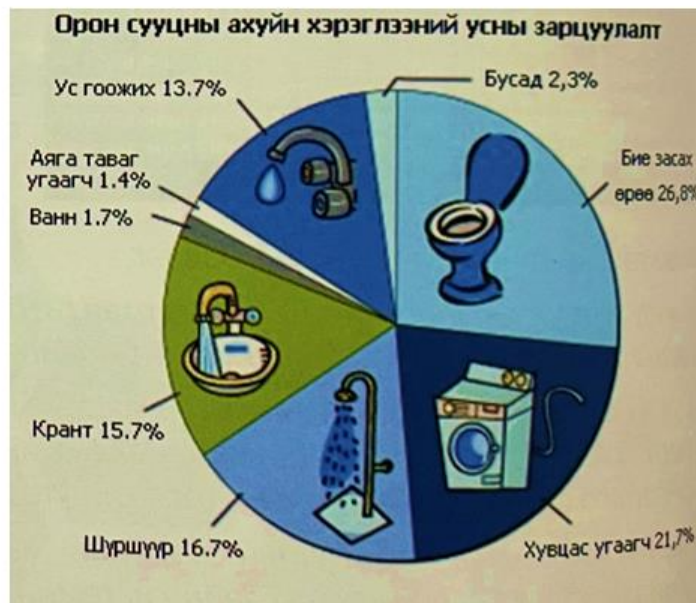

Ногоон оффис- Усны хэрэглээ

Байгалийн хомсдож буй нөөц болох усыг үйлдвэрлэлийн бус үйл ажиллагаанд хэмнэх буюу усны алдагдлыг багасгахад дараах аргуудыг өргөн хэрэглэдэг.

- Бага усны зарцуулалттай автомат суултуур суурилуулах
- Гар угаалтуурт автомат болон гар ажиллагаатай мэдрэгч суурилуулах
- Хуванцар ус хэрэглэхээс татгалзсанаар 500мл-ээр савлах 100 сав, баглааны хэрэглээг багасгаж жилд нүүрсхүчлийн хийг 74кг-аар бууруулах боломжтой байдаг.

12/3/2024

Ногоон оффис – Цаасны хэрэглээ

Цаасны өндөр хэрэглээ нь ногоон оффисын хувьд байгаль орчныг нэг томоохон асуудал юм. Цаасны хэрэглээг бууруулахын тулд:

- ☐ Цаасны хоёр талд хэвлэх
- ☐ Бичгийн үсгийн фонд, өндрийн хэмжээг багасгах
- ☐ Шаардлагагүй зүйлийг хэвлэхгүй байх
- ☐ Ноорог цаас ашиглах
- ☐ Ноорог цаасны ар талд хэвлэх зэрэг аргуудаас гадна цаасгүй технологи ашиглах нь XXI зууны мэдээллийн технологид суурилсан үед хамгийн оновчтой шийдэл болж байна.

Цаасыг хогийн саванд хаяхын оронд дахин боловсруулснаар нүүрсхүчлийн хийг жилд дэлхийн хэмжээнд 2700кг-аар бууруулна гэсэн тооцоог эрдэмтэд гаргажээ. Үүнээс харахад энэ хэмжээний нүүрсхүчлийн хэмжээг бууруулахын тулд 15-1125 мод тарьсантай тэнцэх юм.

12/3/2024

Нийгмийн хариуцлагын хүрээнд Дорноговь аймгийн “Эко говь ХХК”-тай хийсэн гэрээний дагуу хуванцараа тушаадаг.

Зураг 31. Дорноговь аймгийн Хог хаягдал дахин боловсруулах үйлдвэр-Эко говь үйлдвэртэй гэрээний дагуу хамтран ажиллаж байна.

Өргөн сумын ЗДТГ-аас ирүүлсэн албан тоотын дагуу үйлдвэрийн гадна талбай-200м-т, мөн ААН-ийн нийтийн их цэвэрлэгээг 2025 оны сар бүрийн 4 дэх долоо хоногийн 5 өдөр болгон нийт 10 удаагийн нийтийн их цэвэрлэгээг хийсэн байна. Нийт ажилтчид хамрагдаж тогтоосон маршрутын дагуу орчны хог хаягдлыг цэвэрлэсэн. Өргөн сумын ЗДТГ-т Нийтийн цэвэрлэгээ, хог хаягдлын тайланг боловсруулан хүргүүлсэн.

Зураг 32. Нийтийн их цэвэрлэгээ
Аюултай хог хаягдлыг гэрээт компанид хүлээлгэн өгөх

Үйлдвэрийн техникүүд, зүтгүүр вагон, цахилгааны хэлтсээс гарсан хаягдал зай хураагууруудыг Хог хаягдал дахин боловсруулахын ЭКО Парк төслийн гэрээт “Бугат Алтай” ХХК-д тушаасан. Нийт 155ш зай хураагуур тушаасан.

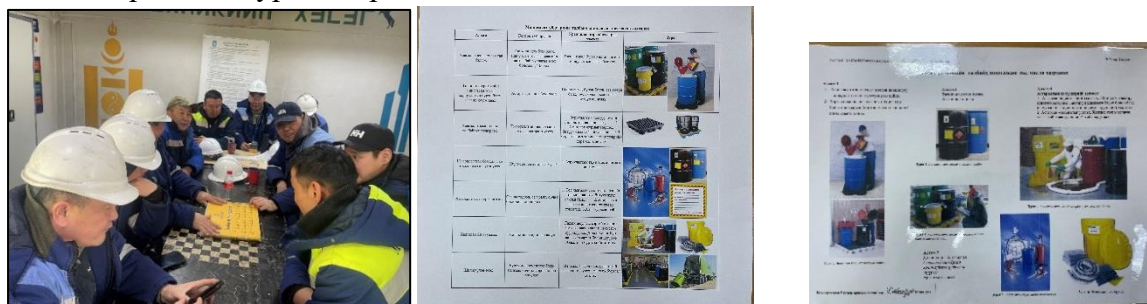
Зураг 33. Зай хураагуур хүлээлгэн өгч буй байдал

Хүснэгт 11. Хамтран ажиллаж буй дахин боловсруулах болон устгах чиглэлийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг компаниуд

№№	Дахин ашиглагч, дахин боловсруулагч	Ашиглалтын төрөл	Дахивар нөөцийн нэр төрөл
1	“Дэлгэр Дэрс” ХХК буюу Экоговь	Дахин боловсруулах	Хуванцар
2	“Элемент” ХХК	Устгах	Аюултай материалын үлдэгдэл болон сав
3	“Түмний эгшиг” ХХК	Дахин боловсруулах	Техникийн тос
4	“Бугат Алтай” ХХК	Хог хаягдал дахин боловсруулахын ЭКО Парк төслийн гэрээт компани	Зай хураагуур

Сургалт:

1. Ашигласан тос, масло хадгалах боржур хийж үйлдвэрийн бүх хэлтэс, нэгжээр тараасан. Сургалт орсон.

Зураг 34. Сургалт орж буй байдал

2. Ногоон оффис зохистой дадал аян хүрээнд хэлтэс, нэгжүүдийн бүх байраар явж хог хаягдлыг ангилах талаар сургалт орж, хог хаягдлын сурах бичиг тараасан.

Хог хаягдлын түр цэгт ариутгал, халваргүйжүүлэлт хийх

Хог хаягдалаас үүсэх эвгүй үнэр, хорт хийг бага байлгахын тулд хог хаягдлыг тухай бүрд нь зөөвөрлөн ажилласан бөгөөд үйлдвэрийн хаягдлын түр цэгт мэргэжлийн байгуулга болох Ариусахуйн Шанд ХХК-р ариутгал, халдваргүйтлийг 2 удаа хийлгэсэн.

Зураг 35. Ариутгал, халдваргүйтэл хийж буй байдал

11. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 31-р зүйл болон Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуульд зааснаар тухайн төслийг хэрэгжүүлэхдээ тухайн нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, стратегийн үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх зорилгоор байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулж хэрэгжилтийг хангаж ажиллах үүрэг төсөл хэрэгжүүлэгчид өгөгдсөн. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдэх бөгөөд орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрт төслийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчны төлөв байдалд үзүүлж байгаа өөрчлөлтийг хянах, шинжилгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэлбэр, шаардагдах хөрөнгө, зардал, хугацааг тодорхойлон тусгахаар хуульчлагдсан байна.

Хуулийн дээрх заалтыг удирдлага болгон төслийг хэрэгжүүлэх явцад төсөл хэрэгжүүлэгчээс байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тайлан болон байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгасан сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний үр дүн, төслийг хэрэгжүүлж буй сумын нутаг дэвсгэрт бий болж болзошгүй өөрчлөлтүүдийг тодорхойлох, хянах зорилгоор хяналтын үзүүлэлтүүд, байршил, хийх хугацаа, зардал, баримтлах стандарт, аргачлалыг тодорхойлж энэхүү орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг (ОХШХ) боловсруулав.

Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ) нь төслийн нөлөөллийн болон нөлөөлөлд өртөж болзошгүй бүс нутагт гарч болзошгүй өөрчлөлтүүдийг эрт тодорхойлох, сөрөг нөлөөллийг бууруулах үйл ажиллагааны үр дүнг илтгэх, авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний үндэслэлийг боловсруулах, орон нутгийн захиргаа, хяналтын байгууллага, нутгийн оршин суугчдад байгаль орчин, амьдрах орчны өөрчлөлтийн талаар бодит мэдээлэл өгөх үндсэн зорилготой.

БОХТ болон ОХШХ-ийн хэрэгжилтийн тайланг заасан хугацаанд гаргаж төсөл хэрэгжиж буй нутаг дэвсгэрийн захиргаа, ойр орчмын нутаг дэвсгэр дэх иргэдэд танилцуулах тэдний саналыг нэгтгэн тусгах ажлыг зохион байгуулах, оролцогч болон сонирхогч талуудад мэдээллийг ил тод байлгах.

Дорноговь аймгийн Өргөн сумын нутаг дэвсгэрт байрлах MV-013681 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий “Сэнжит худаг” төслийг хэрэгжүүлэгч “Монцемент Билдинг Материалс” ХХК-тай байгуулсан гэрээний дагуу төслийн Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн ургамал болон амьтны судалгааг “**Ногоон эко мандала**” ХХК-р хийлгүүлсэн.

УРГАМАЛ, АМЬТНЫ СУДАЛГАА

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Ажлын гүйцэтгэл	Нийт зардал	Биелэлтийн шагуур
1	Үйлдвэр, Уурхай орчмын ургамлын бүрхэвчийн судалгаа хийх	Үйлдвэр, уурхайн талбай	Үйлдвэр орчмын ургамлын бичиглэл хийж тайлан гаргасан.	100.0	1 цэг
2	Үйлдвэрийн ойр орчмын амьтны ажиглалт хийх	Үйлдвэр, уурхайн талбай	Үйлдвэр орчимд үзэгдсэн амьтдын бүртгэл хөтлөх, ажиглалт судалгаа хийсэн.	240.0	2 цэг

Ургамлан бүрхэвчийн судалгаа

Үйлдвэр, уурхай орчмын ургамлан бичиглэл хийхдээ Юнатов /1955/, Өлзийхутаг /1984/, Буян-Орших /2005/ нарын бүтээлд тулгуурлан зонхилогч, дэд зонхилогч зүйл тодорхойлсон. Бол ургамлын шинжлэх ухааны нэрийг бичихдээ Грубов/1955/ бүтээлд тулгуурлав.

Ургамлын тусгагийн бүрхэцийг тодорхой газар сонгон 1х1м2 Раменскийн тор тавин түүн доторх бүх ургамлын зүйлийг тодорхойлсон. Мөн тухайн талбайн зонхилогч ургамлын бүрхэцийг үнэлэхдээ Друде /1932/ нүдэн баримжааны арга ашиглав.

Зураг 36. Үйлдвэр орчмын ургамлын судалгаа хийж буй байдал

Хүснэгт 12. Ургамлын зүйлийн бүрдэл

№	Бичиглэл	Газрын нэр	Ургамлын шинжлэх ухааны латин нэр
1	Бичиглэл 1	Үйлдвэрийн хашааны хойд тал	Aster altaicus
2	Бичиглэл 1	Үйлдвэрийн хашааны хойд тал	Allium mongolicum
3	Бичиглэл 1	Үйлдвэрийн хашааны хойд тал	Artemisia scoparia
4	Бичиглэл 1	Үйлдвэрийн хашааны хойд тал	Puccinellia distans
5	Бичиглэл 1	Үйлдвэрийн хашааны хойд тал	Boutelloua sp.
6	Бичиглэл 1	Үйлдвэрийн хашааны хойд тал	Crocianthemum sp.
7	Бичиглэл 1	Үйлдвэрийн хашааны хойд тал	Eriocoma hymenoides
8	Бичиглэл 1	Үйлдвэрийн хашааны хойд тал	Scleranthus Annuus
9	Бичиглэл 1	Үйлдвэрийн хашааны хойд тал	Cynodon Dactylon
10	Бичиглэл 3	Технологийн замын урд тал	Allium polyrrhizum
11	Бичиглэл 3	Технологийн замын урд тал	Salsola tragus
12	Бичиглэл 3	Технологийн замын урд тал	Peganum harmala
13	Бичиглэл 3	Технологийн замын урд тал	Allium mongolicum
14	Бичиглэл 3	Технологийн замын урд тал	Senecio flaccidus
15	Бичиглэл 3	Технологийн замын урд тал	Scleranthus Annuus
16	Бичиглэл 3	Технологийн замын урд тал	Eriocoma hymenoides

17	Бичиглэл 3	Технологийн замын урд тал	Petrorhagia saxifraga
18	Бичиглэл 3	Технологийн замын урд тал	Cynodon Dactylon
19	Бичиглэл 3	Технологийн замын урд тал	Serapias Parviflora
20	Бичиглэл 4	Технологийн замын хойд тал	Allium mongolicum
21	Бичиглэл 4	Технологийн замын хойд тал	Spiny Asparagus
22	Бичиглэл 4	Технологийн замын хойд тал	Salsola tragus
23	Бичиглэл 4	Технологийн замын хойд тал	Aster altaicus
24	Бичиглэл 4	Технологийн замын хойд тал	Eriocoma hymenoides
25	Бичиглэл 4	Технологийн замын хойд тал	Lepidium fremontii
26	Бичиглэл 4	Технологийн замын хойд тал	Convolvulus Cneorum
27	Бичиглэл 8	Уурхайн отволын урд тал	Caragana pygmaea
28	Бичиглэл 8	Уурхайн отволын урд тал	Tribulus terrestris
29	Бичиглэл 8	Уурхайн отволын урд тал	Salsola tragus
30	Бичиглэл 8	Уурхайн отволын урд тал	Convolvulus Cneorum
31	Бичиглэл 8	Уурхайн отволын урд тал	Eriocoma hymenoides
32	Бичиглэл 8	Уурхайн отволын урд тал	Allium mongolicum
33	Бичиглэл 8	Уурхайн отволын урд тал	Thelesperma megapotamicum
34	Бичиглэл 8	Уурхайн отволын урд тал	Baileya multiradiata

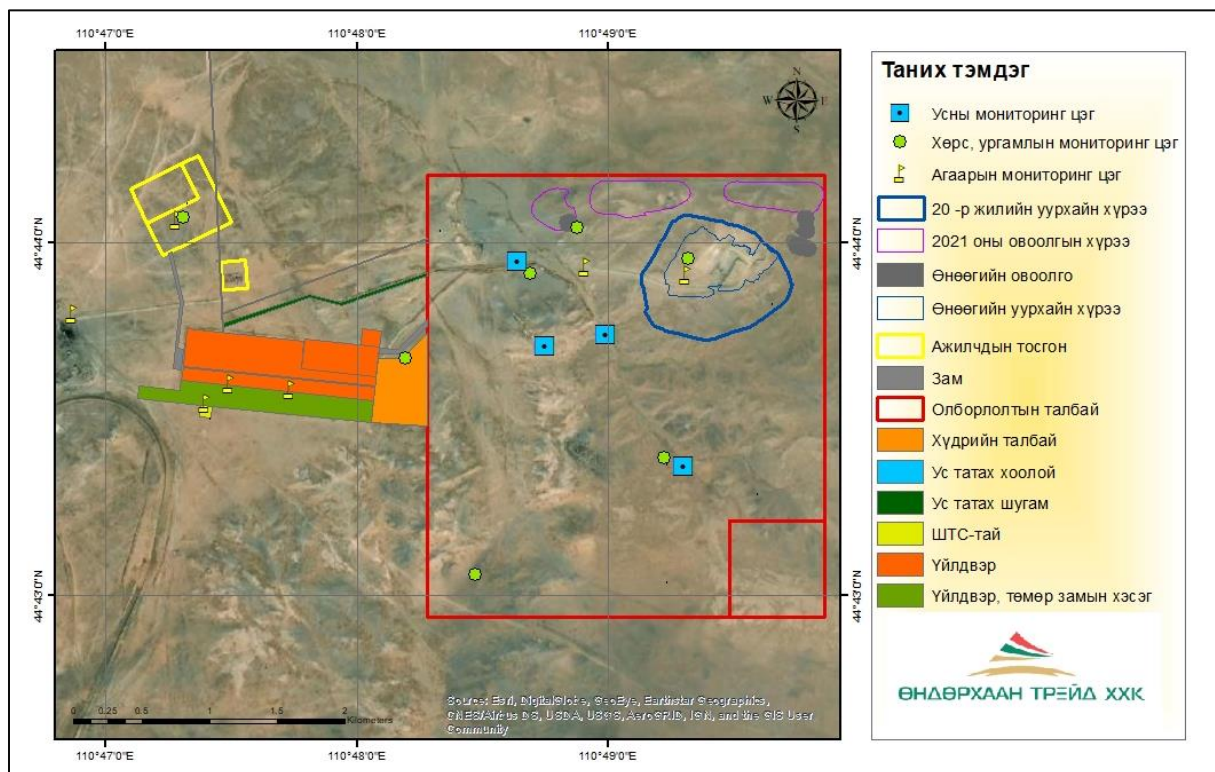
Амьтны судалгаа

Үйлдвэр, Уурхайн бүсд орж ирсэн амьтдын бүртгэлийг байгаль орчны анхан шатны бүртгэл дээр тэмдэглэх ба ERP системд оруулж статистик тайлан гаргана. Үйлдвэрийн бүсэд улиралаас хамаарч цагаан зээр болон туулай, гүрвэл хамгийн их тархалттай байна.

Хүснэгт 13. Амьтдын тоо, бүртгэл

№		Цементийн үйлдвэр	Сэнжит худаг уурхай	Ажилчдын орон сууц
1	Бор туулай	3	3	6
2	Начин шонхор	5	1	
3	Дэлдэн зараа			2
4	Хярс	1	2	
5	Цагаан зээр	15		
6	Хадны тагтаа	10		35
7	Хар хэрээ	7	8	5
8	Хээрийн бор шувуу	40	15	20
9	Шилийн сар		2	
10	Суман могой	3		3
11	Могой гүрвэл		5	
12	Цоохор хонин гүрвэл	2	5	
13	Хулан адуу	1		

14	Элсэн хулгана	30	2	2
----	---------------	----	---	---

Зураг 4. Төслийн талбайн мониторингийн цэгүүдийн байршил

УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТАЙЛАН

Төслийн үйл ажиллагааны туршид байгаль орчинд хамгийн бага сөрөг нөлөөтэйгөөр үйл ажиллагаа явуулах, төслөөс үзүүлж байгаа сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, арилгах, байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ авч ажиллах үүргийг төсөл хэрэгжүүлэгчийн удирдлага хүлээнэ.

Хүснэгт 14. Удирдлага зохион байгуулалтын тайлан

Д/д	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Төсөв (мян.төг)	Хэрэгжүүлэх хуваарь	Хэрэгжилт	Хариуцагч	Баримтлах хууль журам, стандарт
1.	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг БОУАӨЯ-ны ХБОБХГ-аар батлуулж ажиллана.	-	2025 он	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг БОУАӨЯ-ны ХБОБХГ-аар батлуулж ажилласан.	Байгаль орчны мэргэжилтэн	“Байгаль хамгаалах тухай” хууль БОАЖЯ-ны сайдын 2019 оны 10-р сарын 29 А-618 тоот тушаал; -
2.	Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд цаашид хийх ажлыг төлөвлөх талуудын уулзалтыг зохион байгуулж авч хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөг гаргах	Тухай бүрт нь	2025 он	Өргөн сумын Засаг Даргын тамгийн газартай 4 удаагийн уулзалт хийсэн. 2025 оны 10 сарын 24-ний өдөр Өргөн сумын багийн хурал дээр очиж Хог хаягдал хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөө сургалтыг багийн нийт иргэдэд орсон.	Байгаль орчны мэргэжилтэн	
3.	Байгаль орчны хууль өөрчлөгдсөн тохиолдолд дагаж мөрдөх	200.0	2025 он	Байгаль орчны хуулийг даган мөрдөж ажилласан.	Байгаль орчны алба	
4.	Байгаль орчны тэмдэглэлт өдрүүд: Экологийн боловсрол, мэдлэг, мэдээлэлийг олгох сургалт, арга хэмжээг зохион байгуулж ажиллах	1500.0	2025 он	2025 онд Дэлхийн усны өдрийг Мөстлөг, мөсөн голоо хамгаалья уриан дор тэмдэглэж, усаа хэрхэн хэмнэх талаар сургалт орж, АХА- хөгжөөнт тэмцээн зохиож тэмдэглэж өнгөрөөсөн.	Байгаль орчны мэргэжилтэн	
Нийт төсөв		1700.0				

2025 оны 3 сарын 21нд Дэлхийн усны өдрийг тэмдэглэж өнгөрүүлсэн. 2025 онд Дэлхийн усны өдрийг Мөстлөг, мөсөн голоо хамгаалъя уриан дор тэмдэглэж, усаа хэрхэн хэмнэх талаар сургалт орж, АХА- хөгжөөнт тэмцээн зохиож тэмдэглэж өнгөрөөсөн.

Зураг 37. АХА тэмцээн зохион байгуулж буй байдал

Зураг 38. Ус хэмнэлтийн талаар сургалт орж буй байдал

Дорноговь аймаг Өргөн сумын ЕБС-ийн 2025 оны 9 сарын 16-ны өдөр Өргөн сумын ЕБС-н 8а ангийн 26 сурагчид АУБ-н хамт 6х30-тай хүлэмжинд үрээр болон мөчрөөр говийн хөрсөнд ургах нийт-2 төрлийн мод бутыг танилцуулж, ил талбайд ургасан хүнсний ногооны тухай мэдлэг мэдээлэлийг танилцуулж ажилласан.

Зураг 39. Өргөн сумын ЕБС-н 8А ангийн сурагчид

Дорноговь аймаг Өргөн сумын ЕБС-ийн 2025 оны 9 сарын 18-ны өдөр Өргөн сумын ЕБС-н 9а ангийн 24 сурагчид АУБ-н хамт говийн хөрсөнд ургаж байгаа ургамлыг таних, ургамлын хатаамал бэлдэх, говийн ургамлын онцлогийн талаар сургалт орсон.

Зураг 40. Өргөн сумын ЕБС-н 9А ангийн сурагчид

Сургалт: 2025 оны 3 сарын 28-ны өдөр туслан гүйцэтгэх Нар-Урт ХХК-н ажилчдад Үйлдвэрийн бүх хэлтэс, нэгжийн ажилчдад Хог хаягдлын менежмент ба хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөө сэдвээр нийт 38 ажилтанд сургалт орсон.

Зураг 41. Хог хаягдлын сургалт орж буй байдал

2025 оны 9 сарын 17-ний өдөр Хог хаягдал хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөө сургалтыг үйлдвэрийн 61 ажилтанд орсон.

Зураг 42. Хог хаягдлын сургалт орж буй байдал

2025 оны 10 сарын 24-ний өдөр Өргөн сумын багийн хурал дээр очиж Хог хаягдал хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөө сургалтыг багийн нийт иргэдэд орсон.

Зураг 43. Хог хаягдлын сургалт орж буй байдал

БОМТ-ӨӨГ СОНИРХОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ, ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ ХУВААРЬ

Төслийн үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэн ажиллах Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн талаар аймгийн байгаль орчны газарт хүргүүлэх ба бүх шатны Засаг дарга, байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч нарт тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг тухай бүрт мэдээлэл өгч ажилласан. Мөн БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар танилцуулгыг 1 удаа хийсэн.

Хүснэгт 15. БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах хуваарь

БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх байгууллагууд	Тайлагнах, хэлэлцүүлэх хэлбэр	Хугацаа	Хэлэлцүүлгээр санал авах чиглэл	Зохион байгуулах газар	Зардал, мян.төг
Дорноговь аймгийн Өргөн сумын 4-р багийн иргэд	БОМТөлөвлөгөө болон биелэлтийн тайланг 1 удаа 4-р багт танилцуулга хийж тайлагнасан.	2025	БОМТ-д тусган ажиллаж байна.	Монцемент Билдинг Материалс ХХК	500.0
Аймгийн байгаль орчны газар	БОМТөлөвлөгөө болон биелэлтийн тайланг байгаль орчны цахим мэдээллийн системд тогтсон хугацаанд байршуулсан.	2025 он	БОМТ-д тусгах	Монцемент Билдинг Материалс ХХК	
Нийт					500.0

Төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжүүлэхэд 500 000 төгрөгийг зарцуулсан.

Дорноговь аймгийн Өргөн сумын ЗДТГ

Өргөн сумын ЗДТГ-аар 2024, 2025 онд Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний дагуу хийгдсэн ажлын тайланг 1, 2-р багийн иргэдэд танилцуулсан.

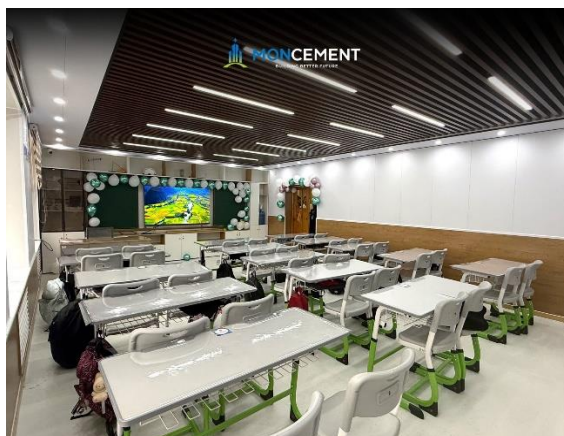
Зураг 44. Сумын иргэдэд БОМТТайлангийн ажил танилцуулж буй байдал

Монцемент Билдинг Материалс ХХКомпани 2025 онд UNICEF-тэй хамтран Өргөн сумын ерөнхий боловсролын сургуулийн мэдээлэлзүйн ангийг шинэчлэн тохижуулж, шинэ зөөврийн компьютерээр тоноглож, хиймэл оюун ухааныг нэвтрүүлсэн жишиг цахим анги болгон хүлээлгэн өгсөн. Мөн багш нарт зориулсан Google Gemini AI сургалтыг зохион байгуулж, аймгийн хэмжээнд “Таблеттай багш” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, нийт 250 гаруй сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийсэн.

Зураг 45. Мэдээлэлзүйн танхимын харагдаж буй байдал

Монцемент Билдинг Материалс ХХКомпани боловсролын салбарыг дэмжих ажлынхаа хүрээнд Дорноговь аймгийн Политехник коллежийн хоёр ангийг иж бүрэн тохижуулж, сурагчдын суралцах орчныг илүү тав тухтай шинэлэг болгосон.

Зураг 46. Дорноговь аймгийн Политехник коллежид анги тохижуулж хүлээлгээж өгөв.

Зураг 47. Дорноговь аймгийн Политехник коллежиин анги тохижуулж өгөхөөс
өмнө ба дараа

Зураг 48. Дорноговь аймгийн Политехник коллежиин анги тохижуулж өгөхөөс
өмнө ба дараа

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

1. Төслийн Техник эдийн засгийн үндэслэл
2. Төслийн Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээгээний дүгнэлт
3. Төслийн Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээгээний тайлан
4. Төслийн 2025 оны уулын ажлын төлөвлөгөө
5. 2019 оны 10 дугаар сарын 29 –ний өдрийн А-618 тоот тушаалын хавсралтаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам
6. Байгаль орчин ногоон хөгжлийн яамны вэб сайт –www.met.gov.mn
7. Эрдэс баялаг, эрчим хүчний яамны вэб сайт – www.energy.gov.mn
8. Ашигт малтмалын газрын вэб сайт – www.mrpam.gov.mn
9. Эрхзүйн мэдээллийн сайт – www.legalinfo.mn
10. Дорноговь аймгийн вэб сайт – www.dornogobi.gov.mn

ХАВСРАЛТУУД

Хавсралт 1. Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ

Хавсралт 2. Ашигт малтмал ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл

Хавсралт 3. БОМТөлөвлөгөөний зураг

Хавсралт 4. Дүйцүүлэн хамгаалал хийх газрын байршил

Батлав:
"Монцемент Билдинг Материалс" ХХК-ийн
Үйл ажиллагаа эрхэлсэн захирал:...../Ц.Халиун/

МОНЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭР, СЭНЖИТ ХУДАГ ШОХОЙН ЧУЛУУНЫ ОРД - 2025 ОН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

